

Møte for lukkede dører, Stortinget 23. juni 1937

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 23. juni 1937 kl. 10.00

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om tollavgifter fra 1 juli 1937 (budgett-innst. S. nr. 178).
2. Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående spørsmålet om å gjøre tollforandringer som Stortinget beslutter utover de forslag som inneholdes i tariffproposisjonene betinget av de handelspolitiske forhold (tillegg til budgett-innst. S. nr. 178).
3. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående utenriksminister Kohts handelspolitiske redegjørelse 8 februar 1937 (innst. S. G.).
4. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om Statens interesser i A/S De Norske kulfelter Spitsbergens konkursbo (innst. S. L.).
5. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om lån til utrustning av en fangstekspedisjon til Øst-Grønland 1937-39 (innst. S. I.).
6. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående bygging av isbryter for Svalbardtrafikken (innst. S. J.).
7. Innstilling fra landbrukskomiteen om lagring av korn og mel i Nord-Norge (innst. S. H.).
8. Referat.

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer, samt ekspedisjonschef Ohlandt, byråchef Aamodt, ekspedisjonschef Smith, byråchef Prebensen, ekspedisjonschef Hillestad og byråchef Foltmar - gis adgang til møtet.

Presidenten: Den innkalte varamann for kjøpstædene i Møre og Romsdal fylke, sjømannsskolelærer Paulus Loe har tatt sæte. Representanten Vaksdal, som har været permittert, har atter tatt sæte.

Sak nr. 1.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om tollavgifter fra 1 juli 1937 (budgett-innst. S. nr. 178).

Saken i sin almindelighet undergaves debatt.

Hr. Valen overtok presidentplassen.

Hognestad (komiteens ordfører): Innstillingen er jo enstemmig, men det er naturligvis her som så ofte ellers, at bak enigheten skuler sig en del uenighet. Tollspørsmålene er jo efter hvert blitt en omfattende og vanskelig materie, særlig fordi vi derved kommer inn på handelsforholdene til andre land. Komiteen har stort sett sluttet sig til departementet. Når det gjelder tollgodtgjørelsen til skibsbygningen, så var jo dette et av de 7 spørsmål som var oppe ifjor i forbindelse med gjenreisningen av skibsbygningen. Departementet har ikke funnet å ville gå med på noen forhøielse, og komiteen slutter sig til det. Personlig har jeg nærmest hatt det samme standpunkt, men efter hvert som jeg har arbeidet med dette spørsmål, kom jeg mer og mer til det resultat at en noe forhøiet tollgodtgjørelse for bygning av nye skib vilde være berettiget. Det var imidlertid ikke noen videre stemning for et slikt forslag i komiteen, og jeg har derfor ikke funnet å ville opta noe avvikende forslag.

Jeg har i grunnen ikke så meget å tilføie ut over det som er nevnt i innstillingen. Personlig tror jeg det burde været gjort en del forandringer for tekstilindustrien. Jeg tror heller ikke det er riktig at det er den samme toll på dekorert og udekorert porselen, og jeg vil henstille til departementet om det ikke er mulig å rette på dette. Tolltariffkommisjonen av 1924 foreslo jo også at det skulde være ulike toll på dekorert og udekorert porselen. Et lite tillegg i tollen på cement tror jeg også hadde været på sin plass. Det samme gjelder lettere damesko. Her var tollutvalget enig om en mindre forhøielse, men så fikk komiteen en skrivelse fra Utenriksdepartementet oversendt fra Finansdepartementet, og flertallet fant efter den skrivelse ikke å ville gjøre noen forandringer her. Jeg tror imidlertid at tollutvalget og komiteen burde fastholdt en mindre forhøielse, tross Utenriksdepartementets betenkeligheter.

Igår, den 22. juni, fikk komiteen en skrivelse fra Finansdepartementet angående stangselleri. Det oversender her en skrivelse av 17. juni fra Utenriksdepartementet. Finansdepartementet slutter med å si: "Under henvisning hertil, jfr. skrivelse herfra av 9. ds., vil nærværende departement heller ikke for sitt vedkommende ha noget å innvende mot at der ikke blir besluttet nogen forhøielse av tollen på hermetisk stangselleri således som i St.prp. nr. 1 for 1937, kap. 2011, (side 22) foreslått." Efter denne skrivelse er komiteen blitt enig om at det punkt i beslutningen som omhandler stangselleri utgår.

Jeg finner ikke å ville opta tiden mer.

Johannesen: Jeg vil også få lov til å si nogen ord om skibsbygningens krav om en høiere tollgodtgjørelse, eller om det var mulighet for å få støtte til skibsbygningen på annen måte. Det er jo så at et av de spørsmål som Stortinget har befattet sig nokså sterkt med i de senere år, er skibsbygningen, forsøket på på en eller annen måte å trekke den

tilbake til landet. Det har været slik i de senere år at en vesentlig del av vår skibsbygning har foregått utenlands. Vi har således en oppgave som viser at fra 1925 til 1933 blev det bygget utenlands for norsk regning ca. 180 000 bruttotonns, eller med andre ord over 90 pct. av den samlede skibsbygning. Her i landet blev det bare bygget ca. 18 000 tonns, eller ikke fullt 10 pct. av den samlede skibsbygning. Årsaken til den billige skibsbygning ligger selvfølgelig i den støtteaksjon fra de forskjellige land hvor skibsbyggeriene ligger. Utlandet har på denne måte trukket skibsbygningen til sig, og vårt lands skibsbyggerier har av den grunn ligget nede. De har hatt store vanskeligheter å kjempe med, og følgen av dette har vært at vi har hatt tusener av arbeidsledige mennesker av dem som har sognet til verkstedene. Det har vært trykkende utgifter for kommunene av den grunn, og det har vært vanskeligheter på så mange måter. Verksteder som forsøkte å holde det gående, gikk for en større del med underskudd, skjønt kommunene blev tappet for store tilskudd til driften. Slik har det vært, og slik kan man vel gjerne si det er fremdeles tross de bedre tider på området. Fredrikstad mek. Verksted har således i de senere år av en del interesserte kommuner, i alt fire, måttet få bidrag og garantier, som er blitt effektive med mangfoldige tusen kroner. For tiden garanterer disse fire kommuner for 400 000 kroner til dette verksted. Nu er det jo så at dersom f.eks. denne garanti, eller en del av den, blir effektiv, skal en bank ta de første 100 000 kroner, men man ser jo fremdeles at det er en stor fare for at kommunenes garantier også kan bli effektive. På grunn av prisstigningen på råvarer er det all mulighet for, sier både verkstedets vedkommende og de som sitter og steller med kommunene, at denne garanti kan bli effektiv, slik som forholdene har utviklet sig til idag.

Stortinget gikk jo i sin tid inn for moderniseringen. Man besluttet å modernisere 4 større verksteder her i landet. Det var Fredrikstad mek. Verksted, Rosenberg, Bergen og Trondheim mekaniske verksteder. Med denne modernisering var det jo ment å trekke skibsbygningsindustrien tilbake til landet, og da særlig bygningen av de større skib - det er jo vesentlig de som har vært bygget utenlands. På grunnlag av dette blev der gitt garantier, men arbeidet står dessverre fremdeles i stampe, der blir ikke nogen større fortgang med det. Efter min mening må man forsøke å realisere tanken på den måte, skal man få en større skibsbygning til, at det også må gis økonomisk støtte til driften på en eller annen måte. Jeg kan ikke skjønne at det går an å komme utenom den ting, og dette har jo også vært forutsetningen hele tiden, helt fra første stund av da man optok tanken om modernisering av skibsbyggeriene. Det har vært fremholdt ved behandlingen her i salen gang på gang at det må være forutsetningen, og såvidt jeg forstår, har også de forskjellige kommisjoner som har forberedt denne sak og stelt med den, gått ut fra som en selvfølge at man måtte gi støtte på en eller annen måte. Som en nødvendig støtte forlanger nu verkstedene forhøielse av tollgodtgjørelsen. Den nuværende tollgodtgjørelse er ifølge proposisjonen:

"ved bygging av nye skib 4 pct. av fartøienes salgssum for damp- og motorskib over 75 registertonn brutto samt

hvalfangstfartøier, uansett størrelse, og 2 pct. av salgssummen for damp- og motorskib av mindre drektighet og seilskib, forsåvidt de er minst 50 registertonn brutto, dog således at godtgjørelsen blir å forminske med en tredjedel for dampskib, hvis hovedmaskiner og hovedkjeler samt for motorskib, hvis hovedmaskiner innsettes i utlandet."

Ved reparasjoner er det 3 pct. Skibsbyggerienes Landsforening har sendt inn et andragende på ny, hvori de ber om at procentsatsene for tollgodtgjørelsen blir forhøiet til 10 pct. for nybygginger og 6 pct. for reparasjoner. Nu vil ikke jeg ha uttalt noget om størrelsen av denne forhøielse. Men ett er dog sikkert nok: Forhøielse må der til, dersom man ikke kan finne en annen form for støtte, skal skibsbyggeriene kunne opta konkurransen med utlandet. Fredrikstad mek. Verksted antyder at kommunenes garantiforpliktelser blir effektive, som jeg sa, dersom man ikke får støtte på en eller annen måte, og der er vel heller ikke nogen større tvil om det hos de mennesker som har med tingene å gjøre. Formen for støtte som tollgodtgjørelse er jo ikke av ny dato, den er tvertimot av gammel dato. Godtgjørelsen skriver sig fra 1897, og meningen var den gang og har vært det hele tiden gjennom årene, at denne tollgodtgjørelsen skulde dekke det som var innbetalt av verkstedene i form av toll. Det har mange ganger op igjennem årene vært sagt, både fra departementets og fra stortingskomiteens og fra Stortingets side, at meningen var at tollgodtgjørelsen skulde dekke det som virkelig var betalt i toll på materialene. Ifjor blev det hevdet at tollgodtgjørelsen ikke burde overskride hvad der i form av toll tilkom statskassen, altså på den gamle måte. Hermed menes direkte innkjøp av materialer fra utlandet. Det er således ikke medtatt f.eks. maskiner og deler som man får kjøpt her i landet, men kun utenlandske materialer. Verkstedenes landsforening innrømmet ifjor at den tollgodtgjørelse man fikk, dekket den virkelige toll efter det gamle prinsipp, eller de gamle linjer man hittil har fulgt, men landsforeningen vilde ifjor også ha tollgodtgjørelse for de materialer man fikk innenlands. Det var dette Stortinget ifjor ikke kunde være med på, og det er det samme departementet og komiteen i år sier at de ikke kan være med på. Men det er jo et spørsmål hvorledes den nuværende procentsats stiller sig til toll i år. Det er jo så at det har foregått en stor prisstigning i de senere år, og blandt annet er f.eks. utgiftene ved de mekaniske verksteder blitt større på grunn av de siste lønnsforhøielser. Ved Fredrikstad Mekaniske Verksted er, efter hvad det opplyses fra ledelsens side, utgiftene steget med tilsammen 290 000 kroner på grunn av den siste lønnsforhøielse. Når man ser på disse merutgifter som man har i år i forhold til tidligere år, så er det jo et stort spørsmål om denne tollgodtgjørelse som nu foreslåes på grunnlag av de gamle forhold og den gamle linje, kommer til å dekke det som den oprindelig var ment å skulle dekke. Jeg er forresten klar over at det kan være vanskelig å gjennomføre en høiere tollgodtgjørelse, særlig av hensyn til den øvrige industri. Men jeg tror ikke det er så farlig som departementet vil ha det til, fordi jeg går ut fra at den

øvrige industri som søker om lettelser på en eller annen måte, er klar over at verkstedene har det særlig vanskelig, og at det er verkstedsindustrien som i første rekke må få støtte fra statens side. Dertil kommer jo også at det er statsmyndighetene som i siste instans skal gi støtten, og dersom de f.eks. finner at kravene fra andre bedrifter er slik at det ikke er nødvendig å gi nogen støtte, så gir man selvfølgelig ikke nogen sådan. Jeg synes derfor ikke at det er så nødvendig å blande disse to ting sammen og se dem i sammenheng, slik som det er blitt forsøkt. Skibsbyggeriene har det vanskelig, det er vi jo alle sammen klar over. De har en hård utenlandsk konkurranse å kjempe med, og de må - det er såvidt jeg har forstått opfatningen både hos den almindelige mann og hos statsmyndighetene - få støtte i en eller annen form for å kunne drive. Skibsbyggingen skal reises - det var jo meningen - som et nasjonalt foretagende, og da er det jo oplagt at også staten må hjelpe til og støtte når man finner det nødvendig. Det går ikke an å ta det på den måten - og det vil jo bli resultatet etter som det nu foreligger - at de merutgifter som kreves for å reise skibsbyggingsindustrien her i landet, skal bli skjøvet over på de enkelte kommuner. Disse har kjempet nokså drabelig for å holde skibsbyggingsindustrien oven vanne hittil, og skal de ta større del i de merutgifter som vil følge med å få modernisert skibsbyggingsindustrien, så vil det være urettferdig, samtidig som disse kommuner ikke vil kunne makte den oppgave. Departementet sier videre at det vil avvende resultatet av verkstedenes modernisering før man vil ta opp spørsmålet om tilståelse av en tollgodtgjørelse som går ut over den hittil fulgte linje. Men til det vil jeg si at moderniseringen er jo for en stor del betinget av den støtte som verkstedene kan gjøre regning med. Jeg tror det er riktig, og jeg tror man må se det på den måten. Moderniseringen skal jo bygge på privat foretagsomhet, det er private penger som skal nedlegges i foretagendet, og det er oplagt at dersom man ikke har nogen sikkerhet for en lønnsom drift, så vil det bli vanskelig å skaffe disse kapitaler. Det må vi alle sammen være klar over, at skal moderniseringen komme istand, så må støtten samtidig bestemmes, ellers er jeg redd for at det arbeide som er satt igang for å få moderniseringen til, faller i fisk og blir til intet. Jeg vil derfor henstille til departementet at det sammen med den påtenkte og besluttede modernisering også tar spørsmålet om støtten opp til overveielse, og får gitt bestemmelser så snart som mulig, enten nu støtten blir gitt i form av en høyere tollgodtgjørelse, eller den blir gitt på annen måte. Jeg er klar over at vi ikke kan få dette spørsmål avgjort i år, men jeg mener at det må kunne gå an å ordne det på den måten at man allerede ved begynnelsen av neste år kan få tatt standpunkt til dette spørsmål. Jeg mener at dette spørsmål om modernisering av skibsbyggningsindustrien er et brennende spørsmål, et spørsmål som vi må se å få avgjort så snart som mulig. Man må etter min formening se spørsmålet om modernisering og støtte i sammenheng. Å skille det ene ut fra det annet går det etter min mening ikke an å gjøre.

Lykke (komiteens formann): Det er riktig som sakens ordfører, hr. Hognestad, sa, at selv om dette fremlegges som en

enstemmig innstilling, så har det selvsagt kunnet være forskjellige meninger om visse av de ting som er forelagt. Hr. Hognestad nevnte en del spørsmål, og de hører jo til de ting som departementet fremdeles vil ha sin oppmerksomhet henvendt på. Det er vel riktig det at vår skotøiindustri idag er nokså handicaped ved den veldige import av sommersko som kommer fra Tsjekkoslovakiet og fra Tyskland. Den toll vi har på nettop den type skotøi, dreier sig om kr. 1,30 pr. par, og utsalgsprisen her i landet rundt om i butikkene er vel fra 8 og opover til 12 - 14 kroner. Rent prismessig sett kan man si at beskyttelsen er stor nok. Det viser sig at våre fabrikker ikke legger an på fabrikasjon av den samme type skotøi, men den veldige import som vi har sett i det siste, økes stadig, og den fortrenger naturligvis annet norsk skotøi og er derfor til stor gene. Når vi ikke har gjort noget med dette, er det fordi - som ordføreren sa - der er kommet et varselsskudd, kan jeg kalle det, fra departementet om at der vilde komme skarpe protester. Vi har da ment at det var bedre at denne sak blev behandlet av de to departementer - eller tre departementer blir det vel i dette tilfelle - uten at de hadde dette over sig at Stortinget har vedtatt en ny sats. Det er grunnen til at vi idag ikke foreslår noget. Vi vil at departementet skal kunne ta saken op før der foreligger nogen avgjørelse her, og forhåpentligvis fører det til et for skotøiindustrien gunstig resultat.

Det spørsmål som hr. Johannesen tok op, er vel det som idag er det viktigste for oss. Men efter alt som foreligger, kan vi ikke anbefale Stortinget å forandre satsen for refusjon for toll til skibsbyggeriene. Det er erkjent at den dekker det virkelige tollutlegg for innførte varer. Gikk man da videre, vilde det si det samme som å statssubsidiere skibsbygningen. Det er ikke fritt for at det har vært forespørsler om denne sats, hvilken sats Norge bruker for tollgodtgjørelse, fordi man gjerne vilde se å få det på oss at vi subsidierte vår skibsbygning. Hittil har vi kunnet hevde - og med rette - at vi går slett ikke lenger enn til det som akkurat er beregnet, eller til det som man skjønsmessig kan opgi at der trenges til et nybygg eller en reparasjon. Hvis man skulde gå til en forhøielse, som det er nevnt her, jeg tror det var til 10 prosent - jeg har hørt andre kreve 7 prosent - så vilde det jo gå helt ut over rammen for den godtgjørelse man hittil har gitt. Men så spør jeg mig selv: Vilde det i tilfelle være nogen støtte? Vilde det kunne hjelpe skibsbyggeriene over krisen? La oss da se hvad f.eks. 3 pct. vilde gjøre på et nybygg som var beregnet til 1 million eller 1 1/2 million, som vel er en nokså vanlig type ved norske verksteder. Det vilde gjøre 30 000 kroner på 1 million. Og tror nogen at et skibsbyggeris eksistens vil være avhengig av hvorvidt det får 30 000 kroner mere eller mindre i tollgodtgjørelse for en nybygning? Det er nok ganske andre summer som skal til. Når f.eks. Rosenberg mek. Verksted - som jo har vært uheldig stillet - på de siste nybygninger for Bergen efter sigende skal ha tapt over 200 000 kroner pr. båt, så skjønner man at ved tollgodtgjørelse kommer man ingen vei. Det er så mange faktorer som spiller inn der, og som må sees i sammenheng, at jeg tror ikke man skal begynne å trekke i den snoren, for vi kan da risikere at der blir rettet

beskyldninger mot oss for at vi subsidierer vår skibsbygning, beskyldninger som ikke vil være til gagn for oss når det gjelder vår skibsfart. Alt i alt tror jeg nok at Stortinget gjør rett i å følge komiteen her. Jeg legger ikke skjul på at komiteens ordfører, hr. Hognestad, var sterkt inne på at man skulde gå til en forhøielse av 1 pct., hvorved han mente at vi fremdeles skulde være innenfor rammen av en tollgodtgjørelse. Men vi fant, efter det som var irettelagt om procentens størrelse, når alt kom til alt, ikke å kunne følge ordføreren. Og innstillingen idag er enstemmig.

Om de andre ting er det ikke stort å si. Ordføreren har gjort presidenten opmerksom på at det forslag som var kommet fra departementet om forhøielse av tollene på stangselleri, bortfaller.

Men så var det en ting som det kanskje er nødvendig å si noen ord om. Stortingets representanter vil se hvad der står på side 4 i innstillingen om behandlingen av bomull og en del bomullsvarer, og har forhåpentlig også lest komiteens bemerkninger om det. Vi fikk, som det fremgår av innstillingen, underhånden vite at den forandring som her var foreslått av departementet, var foranlediget ved en henvendelse fra britisk side. Nu er det imidlertid på det rene at vi ved Englandsforhandlingene i 1932-33 bandt oss nokså sterkt for endel tekstilvarers vedkommende, og det har ikke i alle tilfelle virket særlig gunstig for oss. Særlig visste vi at man hadde høstet en meget slett erfaring med hensyn til 30 pct.s verdibestemmelsen under 1. nr. 893 (ull og ullvarer 13 b), hvorefter tollene i intet tilfelle skulde være mere enn 30 pct. av verdien. Det har som sagt vært en for oss meget uheldig bestemmelse. Når vi nu allikevel vilde imøtekomme et ønske fra engelsk side med hensyn til tollene på endel bomullsvarer, så mente vi det kunde være grunn til å ta op med England spørsmålet om å få vekk denne uheldige bestemmelse under ullposten. Komiteen mente at det ikke skulde være nødvendig å gjemme denne for oss så uheldige bestemmelse til vi kom i underhandlinger med England om en ny avtale. Efter vår mening virker den bestemmelse hos oss omtrent på samme måte som bomullsposten som den nu er, virker for de engelske fabrikanter. Vi mente det måtte være like for like, at vi forandret den posten mot at England gikk med på at vi fikk forandring i den nevnte post under ullvarer. Hvis det lykkes departementet å opnå dette, er det klart, at fra samme dag departementet har fått visshet for det, kan det sette den forandrede tollsats i kraft. Men hvis vi ikke opnår noget, er det komiteens mening at spørsmålet må komme inn for Stortinget igjen, før man gjør nogen forandring med hensyn til bomullsposten. Jeg håber det er klart.

Som man vet, er bestemmelsen idag at andragender om tollforandringer skal være innlevert i departementet innen utgangen av oktober, tror jeg det er. Dette fører til at det for departementet blir noget sent å behandle alle disse spørsmål, de skal jo oversendes til forskjellige organisasjoner, og svarene kommer sent inn, og følgen er igjen at Stortinget får tolltariffen meget sent. Jeg skal komme litt inn på det når vi kommer til neste sak, det har litt berøring med den. Jeg vil da efter anmodning av statsråden foreslå at vi

fatter en beslutning i forbindelse med tolltariffen idag, og den går ut på at andragender om endringer i tolltariffen bør være innkommet til departementet innen utgangen av september måned. Her foreligger nemlig - opplyses det fra departementet - en stortingsbeslutning, Stortinget har samtykket i den frist som departementet tidligere har satt, så det er da riktig at Stortinget vedtar den nye frist for innsendelse av andragender. Det er nokså avgjørende, for som man vil se av innstillingen, blir der ikke tatt hensyn til krav som kommer for sent. Det vil si, så prekær kan situasjonen være at departementet og komiteen har funnet å måtte ta dem med, men den almindelige regel er at kommer de for sent, så blir de ikke tatt med. Så må vi som vanlig ha den formen tilslutt, at Finans- og Tolldepartementet bemyndiges til å foreta de nødvendige endringer i tariffens løpenummer. Det er den vanlige bemerkning som vi pleier å ha.

Natvig Pedersen: Til tross for komiteformannens uttalelser her vil jeg allikevel slutte meg til de uttalelser som er kommet fra hr. Hognestad og hr. Johannesen i spørsmålet om tollgodtgjørelse til skibsbyggerier. Jeg tror man kan si at denne uttalelse her i forelegget, at man skal avvente resultatet av arbeidene med modernisering av verkstedene, før man eventuelt tar opp til behandling spørsmålet om å tilstå en tollgodtgjørelse som går ut over den hittil fulgte linje, vil vekke adskillig skuffelse blandt dem som nu i den siste tid har arbeidet med gjenreisning av skibsbyggningsindustrien. Forholdet er jo det - og det tror jeg Stortinget gjør rett i å se i øinene - at det første steget som blev planlagt for å gjenreise skibsbyggningsindustrien, den tekniske moderniseringsplan, den står idag fullstendig i stampe. Når den gjør det, skyldes det at den henger så nøie sammen med andre sider av dette problem: Finansieringsplanene, spørsmålet om tollgodtgjørelse og også skiftordningen, det er riktig det. Disse forskjellige sider henger så nøie sammen at hvis man slår sig til ro med det at man skal vente med finansieringsplanene og spørsmålet om tollgodtgjørelse til den tekniske modernisering er gjennomført, da får man vente lenge, for som sagt, idag står moderniseringsplanen i stampe. Representanten hr. Johannesen har nevnt litt om forholdene for Fredrikstads vedkommende. Jeg kan godt gjøre oppmerksom på at for det verksted som jeg kjenner særlig til, for Rosenberg mekaniske verksted, er forholdet det at de som har ledelsen der, våger ikke å gå til en stor moderniseringsplan, de våger ikke legge ned de pengemidler, den kapital, som de har fått statsgaranti for, før finansieringsplanene og de andre spørsmål er kommet i orden, slik at de har rett til å tro at når moderniseringsplanen er gjennomført, skal verkstedet være istand til å arbeide. Jeg vil også minne Stortinget om at tiltakskomiteen, som har utarbeidet disse moderniseringsplaner, har jo sett det som sin oppgave vesentlig å se på den tekniske side, men den har allikevel vært klar over at den tekniske modernisering henger nøie sammen med de økonomiske spørsmål, finansieringsplanene, som knytter sig til dette arbeide. Og tiltakskomiteen har i sin plan direkte pekt på disse andre spørsmål som måtte løses samtidig med at den tekniske modernisering blev gjennomført. Tiltakskommisjonen peker direkte på finansieringsspørsmålet, spørsmålet om

tollgodtgjørelse og skiftordningen. Når det av den siste ærede taler blev trukket frem et eksempel på at de små beløp som en tollgodtgjørelse betyr, ikke har noget å si for våre verksteder idag, vil jeg si, for å bruke det samme eksempel som hr. Lykke nevnte, at en slik ting som en reduksjon i utgiftene med 30 000 kroner for et bygg til 1 mill. kr., betyr overordentlig meget i disse dager. Det kan bety såpass meget at det kan være avgjørende for om et skibsbyggeri våger å gå igang med en nybygning. De arbeider med hensyn til kredittforholdene så vanskelig at det kan være avgjørende for verkstedenes fremtid dette at de undgår et underskudd som motsvarer f.eks. de nevnte 30 000 kroner. Jeg vil derfor slutte mig til den henstilling som både hr. Hognestad og hr. Johannesen rettet til departementet, at vi slår oss ikke til ro med at disse spørsmål kan utstå til den tekniske modernisering er gjennomført, men at departementet arbeider alvorlig videre med dem, slik at vi snarest mulig kan få høve til å ta standpunkt også til de andre spørsmål. For det er riktig som det har vært sagt, alle disse spørsmål henger så nøie sammen at vi kan aldri løse skibsbygningsproblemet uten at vi ser dem i sammenheng.

Meling: Det spørsmål som man nu diskuterer, tollgodtgjørelse til skibsbyggeriene, har jo vært oppe mange ganger ved behandlingen av tolltariffen. Det er imidlertid ikke bare et spørsmål om hvorvidt man skal imøtekomme kravet om en høiere tollgodtgjørelse, f.eks. en forøkelse fra 4 til 5 eller 6 pct., det er i virkeligheten et spørsmål om hvorvidt staten vil gå til subsidiering av skibsbygningen her i vårt land. For det fremgår jo av alle de dokumenter som har vært fremlagt før og som også nu foreligger for tollkomiteen, at Landsforeningen for skibsbygningsindustrien selv erkjenner at de 4 pct. som er fastsatt, de dekker helt ut det som det har vært hensikten å dekke ved denne sats. Og da kommer vi inn på ikke bare et spørsmål om man skal være imøtekommende for på denne måte muligens å bidra til å hjelpe skibsbygningsindustrien, men man kommer inn på ganske alvorlige handelspolitiske spørsmål som kan øve en så sterk innflydelse med hensyn til vår skibsfart at det også derigjennem kan bli til stor skade for det man her ønsket å hjelpe, nemlig skibsbyggeriene. For det må man være opmerksom på - hvad jeg også før har hatt anledning til å fremholde her i forbindelse med vår skibsbygningsindustri - at det er for Norge ikke bare i første rekke et spørsmål om bygning av skib, men det er i aller første rekke et spørsmål om å kunne seile våre skib, så sterkt avhengige som vi er av det utenlandske behov for vår skibsflåte. Dette spørsmålet likeoverfor skibsbygningsindustrien har også vært behandlet i det skibsbygningutvalg som i sin tid blev nedsatt, og jeg tør si at der i det utvalg, og særlig da fra formannens side, chefdirektør Rygg, har vært nedlagt et utmerket arbeide, et overordentlig interessert arbeide for å kunne komme skibsbygningsindustrien til hjelp. Men her på dette punkt mener jeg at det vil være en fare om man kaller det for tollgodtgjørelse som i virkeligheten blir subsidiering. La oss endelig være klar over at vi må se på og behandle spørsmålene slik som de faktisk er, og ikke søke å skjule dem ved å kalle dem ved et navn som i virkeligheten ikke dekker. Der er

sikkerlig hos oss alle stor interesse for å kunne være med på å gjenreise vår skibsbyggningsindustri, men - jeg har hatt anledning til å si det før - det er ikke bare de spørsmål som har adresse til staten som spiller sterkt inn her. Der er andre, meget viktige forhold, og før man kommer lenger med dem, tror jeg ikke det vil nytte i det hele tatt hvad man foretar sig med den tekniske utvikling og med den tekniske modernisering av vår skibsbyggningsindustri. Vi er i den situasjon at vi skal konkurrere med en rekke land på skibsbygningens område, og det nytter ikke da for hvert eneste tilfelle å møte den vanskelighet at det for større skib skal bli flere hundre tusen kroners forskjell i prisen her og hos andre, en prisforskjell som har en ganske annen størrelse for hvert skib enn det det er spørsmål om her med tollgodtgjørelsen. Og før man kan innse at det ikke bare er støtte, og kunstig støtte, som må til, men at også de som stiller med industrien, også fra arbeidernes side, må komme inn på veier som virkelig kan gjøre oss konkurransedyktige, før tror ikke jeg at alle disse mere eller mindre kunstige tiltak vil nytte det spor.

Borch: Det var et spørsmål som jeg i forbindelse med vår innstilling også gjerne vilde få lov til å nevne. Grimstad Gartneri har ansøkt om tollfrihet for sukker som anvendes til fremstilling av fruktvin. Departementet har ikke funnet tilstrekkelig grunn til å anbefale dette. Komiteen slutter sig til departementet, for komiteen kan av hensyn til konsekvensene ikke anbefale noen refusjon av sukkertoll for fruktvinproduksjonen. Jeg har det inntrykk at da denne sak blev behandlet i vår komite, så den igrunnen på dette andragende med ganske stor velvilje. Man var opmerksom på at der nu er en toll på 48 øre på utenlandsk vin, og man var også opmerksom på at dette gartneri eller fruktvinproduksjonen i det hele tatt betaler en statsavgift av 45 øre, og dertil kommer toll for det sukker som benyttes til denne produksjon; den kommer op i 15 øre. M.a.o. de samlede statsavgifter for fruktvinproduksjonen er 60 øre, mens toll for utenlandsk vin er 48 øre. Altså betaler den innenlandske produksjon her 12 øre mere pr. liter i statsavgifter, d.v.s. 20 pct. Vi var i komiteen også opmerksom på at der er nedlagt overmåte meget arbeide av Grimstad Gartneri i denne bedrift, og vi var videre opmerksom på at den norske fruktvinproduksjon står overmåte høit. Det vilde jo da være beklagelig om denne produksjon på grunn av de høie avgifter skulde være nødt til mere eller mindre å innskrenke sin virksomhet eller å legge helt ned. Hvilket syn man enn har på vin, på lettvin eller sterkere vin, bør vi vel kanskje være enige om at det har sin betydning at den vinproduksjon som blir drevet her i landet, kan få levelige vilkår i forhold til den utenlandske import. Det er dog en norsk industri og en industri som ligger godt an, den ligger i det hele tatt så høit at den vel har lov til å påkalle opmerksomheten, når det gjelder en beskyttelse, således at den kan få levelige vilkår. Vi kjenner jo alle til at spesielt denne bedrift nede i Grimstad har vært en meget stor avtager av frukt og bær og har skaffet mange produsenter av frukt og bær arbeide og penger; den har vært en sikker avtager, og jeg har

inntrykk av at forholdet mellom produsenter og avtagere dernede har vært det aller beste. Det vilde visselig bety et stort tap for frukt- og bæravlen dernede om denne bedrift skulde bli nødt til å legge ned. Den har også beskjeftiget mange arbeidere, som vel vilde se med stor beklagelse om fruktvinfabrikken skulde måtte innstille sin virksomhet. Under hensyn til dette har komiteen stillet sig meget velvillig, idet den mener at det er meget som taler for at Grimstad Gartneri eller at fruktvinproduksjonen her i Norge burde få litt bedre vilkår, og man henstiller til departementet å se nærmere på saken og foranledige at Vinmonopolet etter nærmere undersøkelser vil se på muligheten og berettigelsen av å imøtekomme fruktvinprodusentene. Vi mener at den beste måte hvorpå man kunde rette på disse forhold, som kanskje ikke er så heldige som de kunde være for denne produksjon, det var at Vinmonopolet forhøiet innkjøpsprisen, men vi sier uttrykkelig at det skal skje etter nærmere undersøkelse av andragendets berettigelse. Jeg vil hensille til departementet å ta sig av denne sak, og efter å ha undersøkt den nærmere da å ledsage sin skrivelse til Vinmonopolet med den anbefaling som det finner å være riktig.

Bærøe: Det var i anledning av det samme spørsmål som hr. Borch berørte at jeg forlangte ordet. Forholdet er jo det at Grimstad Gartneri i de 2 siste år har gått med underskudd, hvad denne vinproduksjon angår. Det skyldes den avtale man i 1933 fikk med Frankrike, og innehaveren av Grimstad Gartneri sier at han ikke kan fortsette med denne produksjon, hvis han ikke på en eller annen måte kan få visse lettelser i avgiftene. Da det, såvidt jeg forstår, ikke godt lar sig gjøre å få direkte lettelse, ber han om å få en lettelse gjennom tilbakebetaling av sukkertollen. Som det sees av innstillingen, har ingen i komiteen vovet å foreslå dette andragende imøtekommet på denne måte, idet vi alle mente at det vilde kunne trekke konsekvenser efter sig som vi ikke har nogen oversikt over. Men dette andragende fra Grimstad Gartneri er sterkt anbefalt av forskjellige organisasjoner, og det viser at denne produksjon av norsk vin efter manges mening fortjener en så sterk støtte at den kan fortsette. Jeg vil nevne nogen av dem som har anbefalt andragendet, til og med om refusjon av sukkertollen. Det er foreningen "Norsk Arbeide", Norges Industriforbund, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund. Dette synes mig å tyde på hvorledes man iallfall utenfor denne sal ser på denne sak blandt næringsdrivende og innen hovedorganisasjonene for disse næringsdrivende. Det er også ut fra dette syn komiteen har stillet sig, som hr. Borch sa, velvillig overfor tanken om en støtte for denne produksjon slik at den kan fortsette, slik at den slipper å innstille sin virksomhet, til skade for de arbeidere som er der, og til skade også for mange som skaffer de råprodukter som benyttes ved denne produksjon. Jeg vil derfor understreke hvad komiteen uttaler, at den synes at der kan være grunn til å heve innkjøpsprisen noget, og at den henstiller til departementet å foranledige at A/S Vinmonopolet nærmere undersøker muligheten og berettigelsen av på denne måte å imøtekomme fruktvinprodusentene. Denne henstilling er holdt i forsiktige former: "nærmere undersøke muligheten og berettigelsen av". Det er jo mulig at der er

kommet til ting senere som ikke fremgår av de dokumenter som foreligger for komiteen, og som gjør at denne produksjon ikke er så slemst stillet som ansøkeren mener. Men vi har ingen grunn til å tvile på at det er som bedriften sier, og hvis det er slik, vil vi altså henstille at denne produksjon behandles på en så velvillig måte at den ikke knekkes.

Presidenten: Fleire talarar er innskrivne på uavgrensa tid. Presidenten gjer framlegg um at dei talarar som heretter skriv seg, får upp til tvo minuttar, og reknar det for vedteke.

Hognestad: Hr. Meling snakket om at det var så mange andre viktige spørsmål som måtte løses, når det gjaldt skibsbygningen. Jeg kjenner jo til hr. Melings standpunkt og hvad han sikter til, og det er først og fremst skiftordningen. Men det er med ham som med så mange andre, at de bare retter kravene til arbeiderne. Jeg tror at alle disse 7 spørsmål må løses og ses i sammenheng, og jeg tror videre at dersom der blev gjort nogen videre innrømmelse i tollspørsmålet, så vilde det også være lettere å løse skiftordningen. Mere skal jeg ikke si om det spørsmål.

Angående hr. Fuhr og hans kalkulasjoner tror jeg at disse er nokså ensidig opsatt. Komiteen har ikke fått sig forelagt nogensomhelst regnskaper, og jeg tror der bør ses nærmere på Grimstad Gartneris regnskaper før der i det hele tatt gjøres nogen innrømmelser.

Rong: I fjor, etter det eg hugsar, vart grensa for tollgodtgjeringa for farty sett ned frå 150 til 75 brutto registertonn for upp til 4 pct. og for farty under byggjing frå 75 til 50 brutto registertonn for upp til 2 pct. Dette var, som me veit, gjort for å kunna hjelpa nettopp vår havfiskarflåte, so den skulde koma inn under dei same vilkår. Dette er vel og bra. Men under bokstav b, reparasjon av eldre skip, er ikkje grensa sett lågare ned enn til 75 registertonn. Dei farty som er under 75 og ned til 50 registertonn, som soleis har tollgodtgjering under byggjing, dei vert det her ikkje teke omsyn til. Eg synest dette er ein brist i logikken, og ikkje heller er det fullt rettferdig. Og når ein ogso tenkjer over at kvalfangstflåten utan omsyn til storleik skal kunna få denne tollgodtgjering, so er det heller ikkje heilt logisk. Me skal koma i hug at det ogso er små kvalfangstfarty som er langt under 50 registertonn, og dei skal då etter lova ha rett til å få tollgodtgjering. Eg vil difor be departementet at det tenkjer over dette og syter for å skapa meir likskap for lova her, slik at dei farty som er frå 50 registertonn, ogso ved reparasjonar må koma inn under denne fyresegna etter dei grensor som er sette, at det må vera reparasjonar for minst 1000 kronor.

Kjær: Jeg vil gjerne støtte de henstillinger som blandt annet fra hr. Borchs og hr. Bærøes side er kommet om at man i en eller annen form søker å finne frem til en ordning, slik at at Grimstad Gartneri og den vinproduksjon som foregår der, ikke skal bli hårdere belastet enn den utenlandske vinproduksjon blir. Jeg forstod hr. Hognestad som om han drog i tvil at

produksjonen stillet sig så ugunstig forretningsmessig sett som de innsendte forestillinger skulde gi anledning til å gå ut fra. For så vidt det forhold ikke er helt på det rene, går jeg ut fra at gartneriet på forlangende ytterligere dokumenterer den økonomiske stilling. Som det foreligger, forekommer det mig sannsynlig at oppgavene er riktige, for det er klart at når den innenlandske produksjon stilles 20 pct. ugunstigere enn den utenlandske, så er det ikke så lett å ta konkurransen op. Det er for dem som skal starte nye produksjonsgrener her i landet, ikke alltid så lett å holde det gående, og vi er jo bekjent med hvordan det på mange områder gjennom tiltakskommisjonen er ydet statsstøtte i forskjellige former for å få nye foretagender i gang. Det er da ikke nogen særlig god holdning i fra statsmaktenes side å sitte rolig og se på at denne bedrift som er startet av foretagsomme folk, skulde gå til grunne, fordi man stiller den ugunstigere enn den utenlandske virksomhet på området.

Hr. Bærøe nevnte at komiteens henstilling var avfattet i forsiktige former. Jeg går imidlertid ut fra at den ikke vil bli behandlet så forsiktig og så langsomt at nogen skal dø, mens gresset gror.

Statsråd Bergsvik: Det er i grunnen ikkje so mykje å segja um denne tilråding som ligg fyre um tolltariffen, og det har sin naturlege grunn; for det har vel sjeldan vore gjort framlegg um so få brigde i tolltariffen som det er gjort i år, både frå Regjeringa og frå nemnda. I so måte kann det vera lite å segja um det. Men det er eit par spørsmål som har vore reist her. For det fyrste er det dette spørsmålet um tollgodtgjering for skipsbyggjeringa. Eg vedgår viljug at det er eit av dei vandaste spørsmål, for ikkje å segja det vandaste, og det spørsmålet som eg har vore mest i tvil um medan eg har vore i Finansdepartementet, og eg må segja at eg heller ikkje i dag er viss um kva som er rett og kva som er gale i dette spørsmålet. Men som ein ser av fyrelegget, har Regjeringa etter inngående dryftingar kome til det resultat at alle ting tekne umsyn til vågar ikkje me oss til å gjera framlegg um nokon auke her, for di me er redde for at skadeverknadene kann verta større enn fyremunene. Me vil som skrøpelege menneske sjølvsagt ikkje garantera at dette synet vårt er rett, men me har då kome til det resultat, og etter det har ein då handla. Det er og den ting å segja ved det, at det vert no ikkje berre i dette tilfellet at ein går til auka tollgodtgjering, det vert ikkje berre dei nye verkstadene, dei som ein då fyrst og fremst vil hjelpa, det vert ikkje berre dei som får bate av dette. Og eg trur no likevel - det var det me kom til - at det må vera andre vegar, um staten skal hjelpa til her. Og då synest det meg at det må vera rettare og skapa mindre vanskar og gjeva mindre utslag, um ein prøver å finna andre måtar. Eg skal ikkje her koma meir inn på kva framgangslinor ein kann tenkja seg, meg eg vil gjerne segja det at i det som er sagt i proposisjonen, ligg ikkje det at me skal venta til dess moderniseringa er gjennomført; men det ligg berre i det at me vil gjerne sjå moderniseringsplanane og få oversyn over korleis dei har tenkt å gjennomføra det og kva kostnaden vil verta, og sjå eit framlegg m.a. til finansiering, fyrr me tek stode til dei ymse

spursmål. Eg vil og gjerne leggja til det, for di tiltakskommisjonen har vist til det, at eg trur ikkje det var heilt klokt av tiltakskommisjonen i eit offentleg dokument for Stortinget å peika på ei so utolug sak som nettupp dette med tollgodtgjering. Det er soleis ikkje slik å forstå at Regjeringa ikkje er interessert i det, men det er slik at det må no fyrst og fremst vera verkstadene og dei interesserte kommunar som fremjar desse planane. Og so får ein då prøva å finna dei vegar som ein kann. Det er det eg har å segja um den ting.

Når det gjeld dette spursmålet um Grimstad Gartneri, som ein har vore inne på, er det, som ein veit, berre nokre få år sidan denne sak vart handsama her i Stortinget. Stortinget sa då med stort fleirtal meininga si um den ting. Då er det heilt klårt, etter at dette har vore handsama her i Stortinget so nyleg, at det ikkje kunde falla Finansdepartementet inn etter det som låg fyre frå Vinmonopolet, å gjera framlegg um noka letting i sukkertollen for Grimstad Gartneri. Etter det som ligg fyre, ser Vinmonopolet det slik, at Grimstad Gartneri har den godtgjering samanlikna med den utanlandske vinproduksjon som det har krav på etter gjeldande norsk lov, og set på den bakgrunn er det klårt at Finansdepartementet ikkje vil koma med noko framlegg. Og utan vedtak frå Stortinget vil det ikkje verta gjort noko med denne sak frå Finansdepartementet. Ser Vinmonopolet det slik at Grimstad Gartneri er skadelidande, so er det dets sak, det får taka ansvaret for det. Men slik som det ligg fyre, vil ikkje departementet gjera noko for å imøtekoma Grimstad Gartneri. Me ser det slik at me har ikkje høve til det.

Presidenten: Dei talarar som kjem heretter har ei taletid på upp til 2 minuttar.

Meling: Det var en bemerkning til hr. Hognestad. Han sa at det var bare å kreve av arbeiderne. Jeg tror at hr. Hognestad selv er klar over at det ikke forholder sig så. Det er ikke en riktig anførsel, når man kjenner til hvad det hittil i virkeligheten er gjort fra statens side for å hjelpe. Jeg kan nevne statens skibsfond, finansiering på 2nen prioritet for lån til skib som bygges ved norske verksteder, et tiltak, som har hatt ganske stor betydning for skibsbyggingen her hjemme i de siste år. Jeg kan videre nevne de store garantier som Stortinget har vedtatt likeoverfor verksteder, og den tollgodtgjørelse som vi her taler om, som efter verkstedenes egne uttalelser fullt ut dekker det som det har vært hensikten her å dekke. Da kan det neppe gå an å si at der fra statens side bare stilles krav til arbeiderne. Jeg tror det gjennom alle år, som jeg iallfall har fulgt med her, har vært vist den største interesse for å hjelpe denne industri. Men, som jeg sa, det må også andre rådbøter til som Stortinget ikke er herre over.

Haavardstad: For eit par år sidan tok eg her i Stortinget upp dette spursmålet um studnad til norsk vinproduksjon. Eg såg det slik at denne industri ikkje var handsama rett ved dei tingingane som er drivne med dei vinproduserande land. Den

norske vinproduksjon hadde gjennom åra arbeidt seg opp og betalt, etter det eg minnest, ei avgift av 25 øyre pr. liter norsk vin; men etter dei traktatforhandlingar som vart drivne med dei vinproduserande land, vart avtalen den at det skulde betalast ei avgift av kr. 0,45 pr. liter norsk vin, og det skulde svara umlag til den toll som vart lagd på den utanlandske vin. Men attåt dette må norsk vinproduksjon betala toll på sukker med umlag 12,7 øyre pr. liter, og dermed kjem norsk vinproduksjon i ei uheppen stode i konkurranse med utanlandsk vin. For å bøta på det såg eg som den einaste utvegen å få sett ned tollen på sukker, og eg tok opp framlegg um det. Framlegget fall her i Stortinget, og det har ikkje seinare kome slikt framlegg, og eg vil heller ikkje ta opp framlegg i år, for eg reknar det for heilt nyttelaust. Den måten som finans- og tollnemnda har tenkt å kunna hjelpa vinproduksjonen i vårt land på no, det var at Vinmonopolet prøvde å auka innkjøpsprisen for norsk fruktvin. Det er sagt at Vinmonopolet har studt norsk vinproduksjon, med di det har auka prisen på norsk fruktvin. Det er nok so at i 1933 vart prisen auka frå kr. 1,20 til kr. 1,30 pr. liter. På same tid sette ogso Vinmonopolet upp utsalgsprisen frå kr. 2,40 til kr. 2,65 pr. liter, so dei tente kr. 0,25 meir pr. flaske, men på same tid la dei då på kr. 0,10 på innkjøpsprisen.

Presidenten: Tida er ute.

Haavardstad: Eg skriv meg på nytt.

Sig. Jacobsen: Skibsbyggeriene sier klart og tydelig ifølge proposisjonen side 6 at fordyrelsen svarer til tollene. Hr. Lykke var inne på det at den tollgodtgjørelse til skibsbyggeriene ikke var av nogen vesentlig betydning. Det kan vi være enig om for såvidt det bare gjelder toll på de materialer som skibsbyggeriene fører inn. Men skal vi se på tollene således som den egentlig er, et utlegg, en utgift for hele folket, så må det være klart at når folket, altså arbeiderne, skal få den lønn som skal til for å kompensere denne utgift, så blir det tilsvarende utgifter for skibsbyggeriene. Toll er nemlig utgift for folket, og jo mere toll, des vanskeligere blir det for en hvilken som helst industri her i landet. Toll er som sagt utgift, mens det blandt annet å bygge skib, er å forøke vår økonomi. Skal man derfor gjøre noget for vår industri, må man selvfølgelig ta bort utgiftene og beskatningen på folket. I motsatt fall vil man se at industrien mer og mer kommer på forsorgen. Det har ingenting å si om man kaller det for godtgjørelse eller bidrag i en eller annen form.

Anton Jenssen: Efter statsrådets uttalelser kunde jeg egentlig ha frafalt ordet. Jeg skal få gjøre en bemerkning overfor komiteens innstilling hvor det sies, at man overlater til Vinmonopolet å avgjøre hvorvidt Fuhrs vinproduksjon bør støttes. Da vi har iallfall ett medlem av Vinmonopolets styre her i salen, vil jeg få lov til å si at det må være Vinmonopolets styres plikt å se like nøie på de regnskaper som forelegges, som det blev krevet under den siste debatt her i

Stortinget. Når man for folk i Grimstad eller deromkring nevner Fuhrs nødlidende industri, møter man et litt ubehagelig smil. For det første bør det her ippetlegges tall om det berettigede i en øket pris, og videre tall om hvilken betydning denne industri har for distriktet, hvor meget rabarbra, frukt o.s.v. det kjøpes som råstoff, hvor stor betydning det har bedriftsmessig og industrimessig sett o.s.v. i forhold til de kapitaler som det ellers går ut for å støtte denne industri. Jeg går ut fra som gitt at dette forhold vil Vinmonopolets styre se meget nøie på.

Johannesen: Jeg forstod hr. Lykke slik at han har forstått mig derhen at jeg anbefalte forhøielse av prosentsatsen med 7 og 10 pct. Det har jeg naturligvis ikke gjort. Jeg har pekt på det forlangende som er kommet fra Verkstedenes Landsforening i så henseende, og har pekt på at det muligens kunde være anledning til en forhøielse. Men jeg pekte også på at man burde se sig om efter andre måter å støtte på. Jeg er selvfølgelig fullt klar over at dette kan betraktes som et spørsmål om subsidier, og at det er vanskelig. Det er hensynet til andre land som gjør spørsmålet vanskelig, det er jeg fullt klar over. Men for mig er saken den at man må se moderniseringen på grunnlag av eventuell støtte i en eller annen form, og jeg mener at uten at man tar op spørsmålet og får det bragt på det rene, hvordan støtten skal gis, har det sine store vanskeligheter å kunne få moderniseringen i gang. Statsråden innrømmet også at det er et vanskelig spørsmål, og også han pekte på den ting at det muligens kunde gå an å løse det på den måten at man forsøkte sig med andre veier å gå med hensyn til støtten.

Wright: Årsaken til at Grimstad Gartneri føler sig brøstholdent her, er såvidt jeg forstår, at vi har gått med på å forhøie prisen på norsk fruktvin på grunn av traktater med de vinproduserende land av hensyn til våre fiskeri- og skibsfartinteresser. Denne forhøielse av prisen på norskavlet vin har, efter hvad Grimstad Gartneri opgir, ført til at produksjon og salg er gått ned og at det er blitt skadelidende. Er dette tilfelle, og skyldes det hensynet til andre norske næringsveier, synes jeg man bør holde Grimstad Gartneri skadeløs. Jeg håper derfor at Vinmonopolet - selvfølgelig efterat saken er nøie undersøkt - imøtekommer den anmodning som er kommet fra Grimstad Gartneri. Hvis Vinmonopolet ikke gjør det, håper jeg at saken kommer igjen til Stortinget neste år, og at vi da ser forslag som går ut på at gartneriet får godtgjørelse for erlagt sukkertoll.

Natvig Pedersen: Jeg kan godt idag si mig fornøid med finansministerens uttalelse om tollgodtgjørelse. Når jeg forlangte ordet første gang, var det på grunn av dette uttrykket i forelegget, at man skal avvente resultatet av arbeidet med modernisering før man tar standpunkt til spørsmålet. Det kan lett opfattes som en viss slapphet i interessen for gjenreisning av skibsbgningsindustrien, og det var det jeg gjerne vilde ta avstand fra. Tross alt betyr denne industri så veldig meget for landet, at tanken om å gjenreise

denne nasjonale industrien ikke må oppgis. Men da må man ikke slå sig til ro med at planene for det neste skritt som skal tas, må vente på det første steget, all den tid man er klar over at det første steg kan vanskelig tas før vi har planene klare for det neste. Men jeg kan også godt tenke mig, som finansministeren sa, at det kan finnes andre veier, og efter finansministerens svar går jeg ut fra at det er departementets og Regjeringens mening å komme med planer for de videre arbeider, bl.a. for finansieringen av denne industri.

Moseid: Efter den fremstilling komiteen har fått av spørsmålet fruktvinproduksjon, kan det ikke være tvilsomt at de forskjellige foranstaltninger som vårt land har vært nødt til å treffe av forskjellige handelspolitiske og andre grunner, har skadet denne industri i høi grad. Det kan heller ikke være tvilsomt, at i øieblikket er utenlandsk vin favorisert på bekostning av norsk fruktvin, og det er vel ikke nogen som er interessert i å oprettholde et slikt forhold. Jeg synes da det var rimelig at man her i Stortinget blev enig om en undersøkelse av disse forhold gjennom Vinmonopolet, slik at de kunde bli rettet på i den utstrekning det er berettiget. Jeg vil høre om ikke finansministeren er enig i det og kan godta den enstemmige henstilling som komiteen har kommet med om dette.

Haavardstad: Eg nemnde i det fyrre innlegget mit at Vinmonopolet hadde auka innkjøpsprisen med 10 øyre pr. flaske. Vinmonopolet tente soleis 250 pct. på den historia. Eg trudde difor at det kunde ha vore nokso rimeleg at Vinmonopolet hadde auka innkjøpsprisen her, slik at dei norske vinprodusentar på den måten kunde lettast. Ein talar stødt um Grimstad Gartneri, men det er ikkje Grimstad Gartneri åleine det gjeld. Grimstad Gartneri er nok den største produsenten, med di det produserast kring 2/3 av den norske fruktvinen, og for distrikta rundt Grimstad har dette gartneriet svært mykje å segja. Bøndene har, som eg fyrr ein gong har sagt, skipa gardsbruket sitt på den måten at dei produserer bær og frukt og slikt, som dei leverer til vinproduksjonen. Difor er det ogso eit krav frå bøndene rundt Grimstad at ein må prøva å hjelpa denne industri. Det er ogso eit krav frå arbeidarane som har vore ved denne verksemd i Grimstad, at Stortinget her må stydja til, og bak dei alle står Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund. Den einaste sjansen som er til å halda denne verksemda uppe, er etter mi meining dette at Vinmonopolet aukar innkjøpsprisen, og det går eg ut frå at det må kunna gjera.

Markhus: Eg er vel nøgd med tilrådinga som ho er, og vel nøgd med den fråsegn som finansministeren gav. Eg meiner at spørsmålet då er vist til sin rette plass, til Vinmonopolet. Kann Vinmonopolet gjera noko med det, etter at det har røkt nøgje etter korleis spørsmålet står, skal eg for min del ikkje segja noko på det. Eg vil gjerne få lov til å segja at ein bør ikkje koma att med dette spørsmålet til Stortinget i samanheng med sukkertollen. Det skulde ta seg bra ut um ein skulde setja ned sukkertollen til vinproduksjon og so ha han like høg til fatigfolk som skal bruka sukker i hushaldet, og det skulde ta

seg bra ut - slik som det ser ut til at det er gjort oppmoding um frå ein kant - at ein sette ned sukkertollen for Grimstad Gartneri og samstundes la på tollene på sirup, som meir og meir har vorte fatigfolks surrogat for sukker i det daglege hushaldet. Det skulde vera eit steg frå Stortinget som vilde ta seg godt ut. Eg kan ikkje tru at me får dette spørsmålet upp fleire gonger for Stortinget i samanheng med sukkertollen.

Lykke: Pointet i denne Fuhrsak er at Vinmonopolet av hensyn til traktaten med Portugal er nødt til å holde en såvidt høi utsalgspris på Fuhrs Extra for at den skal stå i forhold til andre priser. Men jeg skal gi den opplysning, at hvis Vinmonopolet skulde ha samme avanse på Fuhrs Extra som f.eks. på en almindelig portvin, måtte Vinmonopolets pris forhøies ganske betraktelig. Den gir, med den utsalgspris vi har idag, ikke mer enn 60 pct. fortjeneste, idet Vinmonopolet foruten kr. 1,40 som det betaler Fuhr, også betaler den avgift av 45 øre pr. liter som det er klaget over, så Vinmonopolets innkjøpspris er kr. 1,72. Jeg mener imidlertid at Fuhr er kommet i en vanskelig stilling takket være vår traktatpolitikk. Jeg har sagt til Fuhr flere ganger, at han måtte være forberedt på at slik måtte det gå, og at han måtte forsøke å omlegge sin bedrift etter dette. Det tror jeg også han har gjort, men selvfølgelig tar det noen tid, og at han nu i denne overgangstid, før dette kan omlegges, er meget vanskelig situert, det er ganske sikkert. Nu, efter den noget avvisende uttalelse fra finansministeren, som jo i siste rekke holder sin hånd over Vinmonopolet og iallfall krever at Vinmonopolet skal tjene mest mulig, vil det bli litt vanskelig for Vinmonopolets styre, om det får denne henstilling oversendt fra departementet, å etterkomme den, med den innstilling som Finansdepartementets chef synes å ha til saken.

Statsråd Bergsvik: Med omsyn til dette spørsmålet um Grimstad Gartneri og den norske vin viser eg til at Stortinget har handsama det fyrr, og so lenge Stortinget ikkje gjer noko anna vedtak, må ein vel gå ut frå at det vedtak som då vart gjort, står ved lag, og den noverande finansminister i alle fall har tenkt å retta seg etter vedtaket åt Stortinget. Men når det gjeld fråsegnene her frå nemnda, er det greitt at Finansdepartementet vil senda denne fråsegna til Vinmonopolet, men eg trur ikkje det er rett berre på grunnlag av ei utsegn frå nemnda å segja at Finansdepartementet skal ta noka stode for eller imot dette. Eg har tenkt at det må vera det rettaste at me sender dette utan noko direktiv frå departementet. Noko anna meiner eg ikkje departementet har høve til å gjera, etter den stode Stortinget har teke til saka.

Med omsyn til spørsmålet um sirup, som hr. Markhus var inne på no sist, vil eg segja at det spørsmålet er ikkje so enkelt, og slik som det har utvikla seg, kann det nok vera at Stortinget vert nøydd til å koma tilbake til den sak. Det er ikkje sikkert at den utvikling det har teke med sirup, tener interessone åt landet og heller ikkje interessone åt småkårsfolket. Men det skal me truleg koma tilbake til komande år, når me får litt meir oversyn over korleis utviklinga går etter det vedtaket som vart gjort i fjor.

Brinch: Det var bare en kort liten bemerkning. Hr. Anton Jenssen syntes å trekke vinprodusentenes regnskaper i tvil, og den tvil bygget han på nogen skuldertrekk han har sett i Grimstad. At folk i Grimstad ikke anser Fuhr for å være akkurat noen fattigmann, er vel godt mulig, men man skal huske på at Grimstad Gartneris hovedforretning er ikke vinproduksjon. Fuhrs frøforretning er en uendelig meget større forretning enn hans vinproduksjon. Men dette er ikke nogen vinprodusentsak i første rekke, - iallfall ser ikke jeg det på den måten. Jeg ser det som en sak for distriktene omkring det sted hvor vinen produseres. Dette kan synes å være en liten sak, men forholdene er ikke større på Sørlandet; vi tar med oss det vi kan få. Saken er i det hele kommet i en underlig stilling. Finansministeren kan ikke foreta sig noenting, hvis der ikke foreligger noget fra Vinmonopolet. Vinmonopolet synes av hensyn til finansministerens innstilling til saken i det hele tatt ikke å tore komme med nogen innstilling. Sympatien blåser ut av alle disse dokumenter, og velviljen strømmer over på alle kanter, men resultatet av all denne sympati og velvilje blir sannsynligvis at man må finne noget annet å gjøre dernede.

Anton Jenssen: Jeg kan ikke undlate, nu på slutten å minne om at det som har vært den aller største vanskelighet, og det som har vakt den aller største harme også hos oss i disse spørsmål, det er den tvangssituasjon vi har stått i overfor utlandet. Jeg nevner f.eks. Portugal-traktaten, at vi har vært nødt til å gå med på den, nødt til å gå med på kontingenten, nødt til å ta en masse utenlandsk hetvin. Vi har vært harme over at vi skal pålegges dette. Og når der spørres hvorfor vi har vært nødt til å gå med på det, så henvises der til våre millionleveranser av fisk. Tenk på vår store fiskerbefolkning langs hele kysten, - det er hensynet til fiskeriene som gjør det. Så sier de idag: Men den norske vinproduksjon! Skal vi tvinges til å drikke utenlandsk, dårlig vin - som dere sier den er, som drikker den - istedetfor å bruke den gode, norske vin - som dere sier den er? Det spiller ingen rolle, sier man, den norske vinproduksjon er så liten og spiller sådan liten rolle i forhold til de store fiskeriinteresser. Så forskjellig lyder melodien. Det synes jeg vi skal huske på i det spørsmål som her er tatt op.

Moseid: Jeg er ganske enig i hvad hr. Jenssen nu fremholdt. Det er riktig å huske på hvad vi har vært nødt til å gjøre av hensyn til andre næringer, og ikke i utrengsmål skade næringer som er i drift, når det er noget som kan rettes på. Jeg er enig i hvad finansministeren uttalte her, - det er ikke komiteens hensikt å få departementet til å ta et forhåndsstandpunkt. Hensikten er å få dette spørsmål undersøkt, og hvis det da ved undersøkelsen viser sig at det er berettiget å fastsette noget høiere innkjøpspris, så går jeg ut fra at det er alles mening at det bør skje.

Debatten um saka i det heile var dermed slutt.

Nemnda hadde tilrådt:

A.

Beslutning om tollavgifter fra 1 juli 1937.

De den 30 juni 1937 gjeldende bestemmelser om tollavgifter og midlertidige tolltillegg skal fremdeles være gjeldende fra 1 juli 1937 med følgende forandringer:

B. Tariff for innførselstollen og for tara. Aceton og methylethylkeon, fri.

Båter:

- a. lystbåter og lystfartøier, med eller uten inventarium, herunder kapproningsbåter (inn- og uttriggere).
1. Kvavelbyggede kapproningsbåter og kapproningsårer frie
2. andre av v. 15 pct.
- b. andre båter, med inventarium frie

Presidenten: Etter den opplysning som er komen frå ordføreren for nemnda, går neste post i tilrådinga, um "Grønnsaker", ut.

Nemnda hadde vidare tilrådt:

Jord og ler samt arbeider derav:

- B. 4. a. som nu
b. som nu

Tolldepartementet kan samtykke i at syrefaste fliser til industriell bruk inngår mot en toll av kr. 1,00 pr. 100 kg., når det godtgjøres at tilsvarende fliser ikke fremstilles innenlands.

Metaller:

II. i arbeide:

G. av kobber, messing, bronse, nysølv og andre kobberblandede metaller samt aluminium og nikkel:

9. bjeller, bøssinger, dør- og vindusbeslag, dørvidere, kraner og ventiler, injektorer, hengsler, låser, kniver, skjear, gafler, mortere, ruller til møbler, strykejern, fingerbøl, springer, spenner, knapper til skuffer og desslike, ringer og kroker med eller uten skruegang, urnøkler i eller uten forbindelse med andre materialer:

- a. av vekt 1 hektogram og derunder, 1 kg. kr. 1,00
b. av større vekt, 1 kg. kr. 0,50.

Røtter, spiselige, se Grønnsaker.

1. maniokarot og arrowrot ... 1 kg. kr. 0,09

Anm.: Tolldepartementet kan tilstå tollfrihet for maniokarot (tapiokarot) til bruk som forstoff.

Sagogryn og sagomel, salep, pulverisert arrowrot, tapiokagryn og tapiokamel 1 kg. kr. 0,15.

Tara: Kasser 16 pct.

Anm.: Tolldepartementet kan tilstå tollfrihet for tapiokamel (maniokamel) til bruk som forstoff.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Under "Skinn og huder:" uttala

Thorvik: Under tariffens betegnelse "Skinn og huder" kommer bl.a. skotøi, og det er der et enkelt nummer i tariffen som jeg forlangte ordet for, nemlig det nummer som gjelder toll på stoffsko eller tøisko. Dette slags skotøi er blitt en større forbruksartikkel enn tidligere, og samtidig ser man at innførselen av dette skotøi øker enormt. Således var det i 1933 og 1934 innført 65.000 par pr. år, mens der i 1936 blev innført 272.000 par av dette slags skotøi. De norske fabrikker har litt vanskelig for å konkurrere med den innførsel som foregår av nevnte slags skotøi, og jeg har bragt i erfaring at de har søkt om at der måtte bli gitt et tollpålegg av 50 øre pr. kg. for den slags skotøi. Komiteen, og visstnok også departementet - jeg har ikke fått anledning til å lese så nøie gjennom dette - har ikke gått inn på det, men jeg hørte med interesse og tilfredshet sakens ordfører omtale spørsmålet, og i henhold til det finner jeg, tiltross for at jeg har vanskelig for å stemme for forhøielse av de større satser, at jeg er nødt til av hensyn til norsk arbeidsliv å foreslå en mindre forhøielse på tolltariffens løpenr. 749, post 1 og 2. Jeg tillater mig å foreslå at hver av disse poster forhøies med 25 øre pr. kilo, - altså post 1 fra kr. 2,50 til kr. 2,75 og post 2 fra kr. 2 til kr. 2,25. Jeg går ut fra at komiteen vil gå med på et så rimelig forslag som dette. Jeg tror det vil ha stor betydning for skofabrikkene i landet og dermed også for arbeidslivet.

Hognestad: Det forslag som hr. Thorvik har tatt op, var oprinnelig tollutvalgets enstemmige forslag, og jeg vil bare få lov til å si at jeg finner forslaget berettiget. Jeg tror at de betenkeligheter som er anført fra Utenriksdepartementet, ikke vil veie så tungt at det er grunn til ikke å vedta forslaget. Disse sko er langt lettere og har som følge derav en mindre beskyttelse enn de andre sko. Jeg tror derfor det er riktig at der blir denne gradering, og jeg går ut fra at de fleste av komiteens medlemmer, iallfall tollutvalget, som oprinnelig holdt på dette, fremdeles er av samme opfatning. Jeg skal legge frem forslaget på presidentens bord. Det er klart at forslaget må komme under B.

Lykke: Det var jo litt overraskende å få dette forslag nu. Jeg forsøkte, da jeg første gang hadde ordet, å forklare grunnen til at komiteen lot det nummer stå uforandret, nemlig for at de tre departementer som berøres av spørsmålet i handelspolitisk og tollpolitisk henseende, i ro kunde arbeide sammen om denne sak, således at saken kunde komme så meget bedre igjen til neste år. Jeg er nemlig bange for at det forslag som hr. Thorvik nu har fremsatt, i og for sig ikke vil

hjelpe det aller ringeste mot importen. Det har den fordel at det bringer litt mere penger inn i statskassen, men de 25 øre spiller heller ikke der så stor rolle. Nogen tollbeskyttelse vil efter min opfatning ikke hjelpe skofabrikkene, fordi disse sko som innføres under navn av stoffsko - forskjellige typer, særlig damesko - de er nu engang blitt så populære, at når de norske fabrikker idag ikke produserer tilsvarende, så vil vi ikke opnå at det blir nogen større nedgang i importen. Men da det forslag igrunnen faller sammen med hvad finans- og tollkomiteens tollutvalg var inne på, ja ikke engang går så langt, så vil jeg for min del tilråde finans- og tollkomiteen å akseptere hr. Thorviks forslag. Jeg må tilføie at det selvsagt må komme under B.

Statsråd Bergsvik: Dette framlegget til noko meir vern for skofabrikkane når det gjeld denne vara, har min største samhug. Når departementet ikkje har funne å kunna ta det opp, so er det for di at ein no står uppe i ymse tingingar nettupp med dei land som me serleg har innførsle frå, og det vilde vel truleg ikkje vera bra å få mange store og viktige saker med dei same land på ein gong. Slik skynar eg Utanriksdepartementet, og det har me bøygt oss for. Eg kann i og for seg, som formannen i nemnda, heller ikkje ha noko mot at denne tollen vert auka, og so vidt eg skynar har dei heller ikkje i Utanriksdepartementet noko mot det, men er på det punktet endå samd med formannen i nemnda. Eg har lita tru på at ei lita tollauking som dette i grunnen vil hjelpa so mykje, og eg vil be um at nemnda knyttar til dette framlegget at denne satsen vert sett i verk etter nærare vedtak av Kongen, nettupp av omsyn til tingingane med dei land som dette vedkjem. Eg trur det vil vera det varsamaste i dette høve. Vert det knytt til, vil eg ikkje ha noko mot framlegget.

Presidenten: Formannen i nemnda har gjort framlegg um at punkt 1 og 2 under løpenr. 749 skal aukast med 25 øyre, - punkt 1. frå kr. 2,50 til kr. 2,75 og punkt 2. frå kr. 2,- til kr. 2,25. Samstundes er det gjort framlegg um at dette skal førast opp under B. og kjem då til å gjelda frå den tida Kongen fastsett.

Lykke: Det er den ting å bemerke, at såvidt jeg forstår finansministeren nu, så ønsker han til denne bestemmelse knyttet en videregående fullmakt enn B. gir Regjeringen. Som man vet, er B.s hensikt at Oslokonvensjonens betingelser skal overholdes. Er et forslag ikke framsatt av departementet og har det ikke tidligere vært forelagt Utenriksdepartementet og vært ført forhandlinger om, så har vi ført det under en særskilt avdeling, slik at Oslokonvensjonens medlemmer kan bli varslet om forhøielsen, og få anledning til innen en bestemt frist, å komme med sine motbemerkninger. Men Regjeringen har, som det fremgår av neste sak, ikke oppfattet denne fullmakt videre enn, at når denne frist var forbi, var Regjeringen forpliktet til å sette forhøielsen i kraft. Nu forstår jeg finansministeren sådan, at det ikke er hensynet til Oslokonvensjonens medlemmer som er det avgjørende her, men han ønsker at Regjeringen skal ha adgang til å vente med å - kanskje i det hele tatt ikke -

sette den i kraft, hvis de forhandlinger som nu drives med Tsjekkoslovakia om andre ting, skulde medføre at forhøielsen ikke kunde settes i kraft. Har jeg forstått finansministeren riktig?

Statsråd Bergsvik: Ja.

Lykke: Da tror jeg nok at vi må ta en egen anmerkning til denne sats, men det skal jeg komme tilbake til. Jeg tror vi kan ta det i forbindelse med neste sak.

Statsråd Bergsvik: Formannen i nemnda har forstått meg heilt rett. Det er ikkje berre den fristen som Oslokonvensjonen går ut frå, som er avgjerande. Eg går ut frå at den sjølv sagt gjeld alle slike brigde, men det er som han sa, ei vidare fullmakt av umsyn til tingingane med vedkomande land.

Lykke: Det viser sig at jeg har forstått finansministeren riktig. Da vil jeg henstille til sakens ordfører at han fører dette inn under beslutningen i et nytt punkt C, og setter: "fra den tid Kongen bestemmer".

Presidenten: Me skal koma tilbake til det når me har handsama resten av A og B.

Nemnda hadde tilrådt:

Skinn og huder:

- C. med hår- eller fjærbedekning for buntmakerarbeide:
- 2. bever, ilder, skunk, nerts, andre slags enn japansk, kolinsky, gaupe, nutria, pensylvan, bisam, muldvarp, gråverk, persianer, halvpersianer, shiraz, crimer, astrakan, karakull, indiske lam og besarabiske lam med undtagelse av breitschwanz: litr. a., b., c. og d. som nu.

Røysting:

Tilråding frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Nemnda hadde vidare tilrådt:

B.

Nedennævnte tollforandringer settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer:

Bomull og bomullsvarer:

-
- 14. b. stivtyll, andre curtain nets enn de under litr. a. nevnte samt andre klare eller åpne varer, når de enten er brodert eller er av mønstret figurert stripet eller rutet vevning (herunder ikke broderi på stramei) og ikke veier over 80 gram pr. m², 1 kg. kr. 2,50.

Anm. Varer anses som klare eller åpne, når der mellom de enkelte tråder utenfor broderiet eller de iverdede tettere figurer, striper og desslike kan skjernes mellomrum av minst 1 tråds tykkelse.

Fruktar (trefruktar) og bær:

2. tørrede:

k. blåbær 1 kg. kr. 0,80

1. som nuværende k.

Jakob Vik: Dette nummeret i tolltariffen umhandlar blåbær. Nyttvekstforeininga søkte til departementet um at tollen på turka blåbær og turka nypor måtte aukast frå 60 øyre til 1 krone, for di prisen på den importerte vara av desse sortar var so låg at det ikkje var råd for norske produsentar å halda produksjonen i gang. No kann det vel segjast at produksjonen av turka blåbær og turka nypor, samanlikna med mangt anna, er ein artikkel; men me skal ikkje vera blinde for at me har nok av råprodukt, og ein aukande marknad innum landet av desse ting. Då må det vera tenleg og fullt forsvarleg å stydja opp med den tollverje som trengst, for at denne produksjonen kann aukast. Departementet har ikkje teke opp framlegg for nokon av desse sortane, men nemnda har gjort framlegg um å auka tollen på turka blåbær frå 60 til 80 øyre pr. kg. Det er me sjølv sagt takksame for. Men for turka nypor er det ikkje framlegg um auking. Dei som les side 18 i proposisjonen, finn grunngevinga for denne søknaden. Den går kort og godt ut på at ein til idag eller til den seinaste tid kunde få kjøpt utanlandske turka blåbær frå ei krone kiloet. Det svarar til ein slik pris på råproduktet at det ikkje er rimeleg at norske bærhentarar kann leggja seg ut med det. Det går etter prøvor 6 kg. med rå bær på 1 kg. turka bær, og dersom dei utanlandske bærplukkarar får 1 krone pr. kg. for turka bær, vil det verta 6-7 øyre for 1 kg. rå bær eller 3 1/2 øyre literen. Det er ein so låg pris at den kann ikkje halda uppe nokon produksjon her heime. Det er dette som er grunnlaget for søknaden. Det er stor interesse for å nytta dei ville bær i landet, både til eksport og til bruk i hushaldet. Her er, um ikkje stort, so då eit tolleg bra forbruk av turka blåbær i medisinen. Det er eit i serskilt grad hygienisk middel. Det er ikkje tvil um at det er eit stort forbruk av turka blåbær, og større vert det. Det er ein trong her, og då meiner eg det er rett å stydja. Men endå um ein får opp til 80 øyre pr. kg. i toll, skynar heile forsamlinga her at det vert overlag vanskeleg å konkurrera med utlandet. Men det får no vera som det vil. Me er glad for at me er komna eit steg på vegen.

For nypor er tilhøvet det same, og når eg no har ordet, vil eg nytta høvet til serskilt å nemna at her må departementet i framtida sjå med større velvilje på dette. Nypor er i dag rekna for å vera eit utmerkt næringsmiddel, og eit hygienisk middel, og produksjonen av turka nypor aukar. Men prisen er liten, so det er ikkje lett å få det i full sving. Eg vonar at verdet av nypone i og for seg vil verka i den lei at produksjonen og forbruket aukar. Det er sagt av fagfolk, at av dei C-vitaminkjeldor som me kjenner i dag, er nypa den mest verdfulle. Eg vil gjerne ha sagt dette til studnad for den

søknaden som er sendt inn, og om det kjem ein søknad att om ei lita auking av studnaden her, vil eg be om at departementet ikkje viser han burt. Med omsyn til Apotekerforeningen, har ikkje den noko imot at tollen vert auka. Det same meiner handelsstandet. Med desse ord vil eg tilja til at me neste gongen også går med på å auka satsen for turka nypor.

Nemnda hadde vidare tilrådt:

Grønnsaker:

1. friske, med nærmeste innpakning:

d. løk, ikke særskilt nevnt:

1. sjalottløk 1 kg. kr. 0,10

2. annen 1 kg, kr. 0,05

Jord og ler samt arbeider derav:

8. fajanse, ikke annensteds nevnt:

a. hvit eller ensfarvet 1 kg. kr. 0,17

b. som nu.

Knapper eller knappedeler:

6. andre, samt knappeformer 1 kg. kr. 1,50.

Nr. 1 og 5 fortolles med nærmere innpakning.

Lin m.v.:

15. andre klare eller åpne varer, når de enten er brodert eller er av mønstret, figurert, stripet eller rutet vevning (herunder ikke broderi på stramei) og ikke veier over 80 gram pr. m.², 1 kg. kr. 2,50.

Anm. Varer anses som klare eller åpne, når der mellom de enkelte tråder utenfor broderiet eller de iverdte tettere figurer, striper og desslike kan skjernes mellomrum av minst 1 tråds tykkelse.

Sekker, (til innpakning av varer):

a. av lin, hamp og jute 1 kg. kr. 0,12

b. av bomull 1 kg. kr. 0,20

Presidenten: Her kjem det framlegget frå hr. Thorvik som fyrr har vore nemnt, og som er teke inn som ny post i tilrådinga:

Skinn og huder:

III i arbeide:

3. skomakerarbeide:

b. av annet tøy eller av filt:

1. med utstyr av silke, possement, fjær eller dun, pelsverk, agraffer, perler, pynteknapper, applikasjon eller broderi 1 kg. kr. 2,75

2. ellers 1 kg. kr. 2,25

Nemnda hadde vidare tilrådt:

Ull og ullvarer:

12. andre klare eller åpne varer, når de enten er brodert eller er av mønstret, figurert, stripet eller rutet vevning (herunder

ikke broderi på stramei) og ikke veier over 80 gram pr. m.², 1. kg. kr. 2,35.

Anm. Varer anses som klare eller åpne når der mellom de enkelte tråder utenfor broderiet eller de iverdte tettere figurer, striper og desslike kan skjernes mellomrum av minst 1 tråds tykkelse.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda under B., med den nye post under "Skinn og huder", vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Dessutan vil presidenten gjera framlegg um at det vert gjort det vanlege slutningsvedtaket, som lyder so:

Finans- og Tolldepartementet bemyndiges til å foreta de nødvendige endringer i tariffens løpenumre.

Røysting:

Framlegget frå presidenten vart samrøystes vedteke.

Presidenten: Vidare gjer presidenten, i samsvar med det som nemndformannen tidlegare idag har sagt, framlegg um at Stortinget gjer slikt vedtak:

Andragender om endringer i tolltariffen bør være innkommet til departementet innen utgangen av september.

Røysting:

Framlegget frå presidenten vart samrøystes vedteke.

Sak nr. 2.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående spørsmålet om å gjøre tollforandringer som Stortinget beslutter utover de forslag som inneholdes i tariffproposisjonene betinget av de handelspolitiske forhold (tillegg til budgett-innst. S. nr. 178).

Nemnda hadde tilrådt:

Finans- og tolldepartementets skrivelser av 14 mai 1937 vedlegges protokollen.

Lykke (komiteens formann): I grunnen burde utenriksministeren ha vært til stede ved denne saks behandling men det er jo et nokså almindelig kjent spørsmål, så det er kanskje ikke så nødvendig. Det spørsmål som her er reist for komiteen, har vi funnet det nødvendig å forelegge for Stortinget. Det er nettopp det spørsmål som vi nu var inne på litt ved behandlingen av tolltariffen, spørsmålet om de tollforhøielser som blir gjort av Stortinget efter innstilling fra finans- og tollkomiteen, uten at forslaget derom er kommet fra departementet eller er behandlet av departementet. Det har altså vist sig at de forandringer som i de senere 2-3 år er

opført under et eget avsnitt, B, har skapt vanskeligheter for departementet, eller særlig kanskje for den handelspolitiske avdeling i Utenriksdepartementet. Oslokonvensjonen sier at forhøielser av beskyttelsessatser skal forelegges for medlemmene, og de skal ha en bestemt frist for å uttale sig om spørsmålene og eventuelt komme med motforestillinger. Det skaper selvfølgelig en ganske eiendommelig situasjon, idet det jo på en viss måte binder vedkommende lands nasjonalforsamling ved behandlingen av tolltariffen. Selvsagt har Oslokonvensjonens hensikt vært å binde, det må man være opmerksom på. Men ulykken er den, at når vi skal begynne å gå i spissen, de nordiske land og Norge med, så burde vi på forhånd ha hatt en sterkere posisjon enn vi har. Når jeg kaller det en sterkere posisjon, er det i grunnen et galt uttrykk, for en sterk posisjon mener jeg vi hadde i vår liberale tolltariff. Men hvis man går inn i en krets av land som vil gå inn på en overenskomst om at de ikke skal forhøie sin tolltariff uten på de og de betingelser, da mener jeg nok, at før man gikk inn på noget slikt, skulde ens tolltariff på forhånd være bedre utbygget i beskyttvennlig retning enn vår. Vår er ikke så gjennomført som den burde være. Vi har for enkelte varer ganske høie satser, jeg vil ikke kalle dem gode, men høie beskyttelsessatser, men på andre områder er vi lettere beskyttet. Vi ligger kanskje litt vanskeligere an enn andre land som er medlem av Oslokonvensjonen. Komiteens ordfører i tollsaker, hr. Hognestad, var inne på at vår tekstilindustri f.eks. ikke var godt nok beskyttet. Jeg tror nesten jeg kan være enig med hr. Hognestad i at tekstilindustrien ikke er så vel beskyttet som den kanskje selv mener at den har krav på, og særlig tror jeg at den er litt ujevnt beskyttet. Visse grener av tekstilindustrien er dårligere beskyttet enn andre. Hvis vi nu hadde hatt en beskyttelsestolltariff i kolonner, som jo har vært det almindelige i den senere tid, hvor man hadde hatt forskjellige satser efter den måte hvorpå man blev behandlet i det annet land, så hadde vi kanskje stått lettere. Vi har jo hatt mestbegunstigelsen som den eneste trossetning i vårt handelspolitiske forhold utad tidligere, og det har vært til stor velsignelse og nytte for Norge helt til vi kom op i de nuværende forhold landene imellem.

Det spørsmål som altså er bragt frem er: Skal Regjeringen være forpliktet til, uansett om der reiser sig handelspolitiske vanskeligheter, som kanskje ikke nettop behøver å stå i forbindelse med Oslo-maktene, men kan stå i forbindelse med forholdet til et annet land, - skal Regjeringen da være forpliktet til ifølge stortingsbeslutningen om tolltariffen å sette de satsene i kraft, når fristen efter Oslo-konvensjonen er utløpet? Det er i grunnen spørsmålet. To ganger tidligere har Regjeringen - jeg tror det var den forrige regjering - undlatt å sette i kraft tollsatser som var vedtatt av Stortinget. Det var i sin tid forholdet til Japan og forholdet til Tsjekkoslovakia som tvang oss til tilbaketog. Den gang undlot Regjeringen å sette tollsatsene i kraft inntil Stortinget trådte sammen. Det spørsmål som er reist, er: Kan ikke Stortinget gå med på at man gjør denne bestemmelse mer generell? Der er under samarbeide mellem Finansdepartementet og Utenriksdepartementet utformet et

sådant forslag: "Kongen bemyndiges til å undlate å bringe ovennevnte tollforandringer i utøvelse hvis deres ikraftsettelse må antas å ville virke uheldig i handelspolitisk henseende". Det vil, som man ser, gjøre Stortingets vedtak - for å si det like ut - temmelig illusorisk.

Utenriksdepartementet har beklaget at man ikke konfererer med departementet før komiteen fremsetter nytt forslag om tollforhøielser. Vi har svart på det i innstillingen. Det forbyr sig selv. Vi har ikke tid til det. Vi får ikke tolltariffen før i mai måned, og Stortinget skal jo også ha en tid til å se på den. Komiteen må selvfølgelig ha nogen tid. Vi skal ta mot deputasjoner, vi skal gå gjennom dokumentene, og der er helt utelukket at vi kan få tid til å vente på at en sak skal bli behandlet av Utenriksdepartementet på den måte som Utenriksdepartementet selvfølgelig må behandle den på, og undersøke saken nøie. Vi har imidlertid i innstillingen antydnet muligheten av en løsning, som jeg for min del vil anbefale, og som jeg håper departementene, både Finansdepartementet og Utenriksdepartementet, også vil gå med på. Jeg går ut fra at alle de forslag som kommer fra departementet, har vært forelagt Utenriksdepartementet. Men når den situasjon oppstår, at man må være forberedt på at det vil reise sig spørsmål om en ny forhøielse i komiteen - som ikke har vært foreslått av departementet, så kunde jeg tenke mig, at vi da - som vi har skrevet i innstillingen - fikk en representant for Utenriksdepartementets handelspolitiske avdeling til å delta med oss i overveielsene, og at han da når han hørte våre argumenter, kunde undersøke saken fra den handelspolitiske side. Det måtte selvsagt foregå muntlig og konfidentielt. Jeg tror nok at det vilde være en fordelaktig ordning. Noen helt ideel løsning er det selvsagt ikke sett fra Utenriksdepartementets standpunkt, men den vilde ialfall være bedre enn den vi nu har.

Jeg skal få lov til å citere en del av det vi har skrevet i innstillingen:

"Hvad den annen løsning angår, at Stortinget skulde fatte beslutning om at Kongen kunde undlate å sette tollforhøielser i kraft av handelspolitiske grunner, nærer komiteen store betenkeligheter ved å gå med på en sådan bestemmelse. Man kan ikke frigjøre sig fra den opfatning at det i høi grad vilde vanskeliggjøre ikke alene Stortingets handlefrihet ved behandling av tolltariffen, men at det også måtte svekke Utenriksdepartementets stilling ved handelspolitiske forhandlinger når enhver på forhånd vet at det ligger i regjeringens hånd å sette tollforhøielsen i kraft eller la det være. Det er nemlig dessverre et faktum at beslutninger i Stortinget vedkommende tolltariffen, som skal være hemmelig, alltid siver ut, og at de fremmede legasjoner har en egen evne til å skaffe sig opplysning om alle forhold."

Utenriksdepartementets handelspolitiske avdeling står selvsagt overfor stadige krav og stadige påminnelser fra de legasjoner hvis land vi står i noen større handelsforbindelse med, de passer på som smeder. Jeg er ganske sikker på at de på

forhånd har rede på hvilke tollspørsmål som kommer under diskusjon. Og de henvender sig ganske sikkert til departementet og sier, at det og det må De endelig forhindre, det og det må ikke skje. Vilde departementet ha noen misunnelsesverdig og god posisjon, hvis det blev almindelig kjent at Stortinget vedtar tolltariffen bare på lissom, og det er vi (departementet) som til slutt bestemmer om sakene skal settes i kraft? Jeg tror det ikke. Jeg tror det må være en fordel for departementet som regel at det har Stortinget å skylde på, slik at det vil kunne si: Vi kan ikke forhindre at Stortinget gjør det og det, og de mange indre hensyn som Stortinget er nødt til å avveie, kan ikke vi blande oss op i, og vi er nødt til å forlange respektert hvad der er besluttet. Jeg tror at det for Utenriksdepartementets egen skyld, for vårt handelspolitiske forhold, vil være en svekkelse dersom det skulde ha en almindelig bemyndigelse til ikke å sette de satser i kraft som Stortinget har vedtatt. I en situasjon hvor det viser sig at det virker uheldig, som f.eks. dette med skotøi, stoffsko, som det har vært snakk om idag - hvis det viser sig uheldig å sette det i kraft, vil jeg si at jeg vil heller da at departementet, som en undtagelse, i nødsfall gjør det samme som blev gjort for 2 eller 3 år siden, at det undlater å sette satsene i kraft inntil Stortinget trer sammen, og samme dag som Stortinget trer sammen, gir Stortinget meddelelse om at beslutningen om forhøielse har vi av de og de grunner ikke kunnet iverksette, og spør om Stortinget fastholder sin beslutning. Selv om også det på en måte går inn på Stortingets myndighet, så er den måte, fra begge sider betraktet, langt å foretrekke fremfor en almindelig bestemmelse om at Regjeringen kan undlate å sette i kraft en tollsats.

Vi har villet bringe denne sak frem, av den grunn at vi mener vi må få klarhet i spørsmålet. Hvis Regjeringen er enig med oss i den fremgangsmåte vi der har antydnet, og som jo også nu sannsynligvis vil komme til å bli benyttet når det gjelder stoffsko, hvis man ikke kan få forhøielsen gjennomført, så skulde dette spørsmål dermed være klart, og vi behøver da ikke gjøre annet enn å samle under avsnitt B både de saker som særlig vedrører Oslo-konvensjonen, og - som vi har gjort i år - saker som ikke vedrører den direkte, f.eks. en nedsettelse av tollen på sekker, som selvsagt ikke behøvet stå under avsnitt B, men hvor vi av visse grunner mener at forandringen ikke bør skje før fra 1 januar 1938. Under B vil da komme alle de endringer som ikke er foreslått av Regjeringen, men foreslått av komiteen og vedtatt av Stortinget, og behandlingsmåten måtte da bli sådan som komiteen her har skissert i sin innstilling, og sådan som jeg har sagt her.

Statsråd Bergsvik: Regjeringa vil sjølvsagt merkja seg det som formannen i finans- og tollnemnda no sa, og det er sjølvsagt ogso slik at me vil retta oss etter det. Eg går då ogso ut frå at det som han sist sa um sume serskilde tilhøve, det har heller ikkje Stortinget noko imot. Eg går ut frå at formannen i finans- og tollnemnda der har tala på vegner av nemnda, og når inkje anna er sagt i Stortinget, går eg ut frå at alt han sa, er slik som Stortinget meiner det skal vera.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 3.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående utenriksminister Kohts handelspolitiske redegjørelse 8 februar 1937 (innst. S. G.).

Nemnda hadde tilrådt:

Utenriksminister Kohts handelspolitiske redegjørelse i Stortinget 8 februar 1937 vedlegges protokollen.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 4.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om Statens interesser i A/S De Norske Kulfelter Spitsbergens konkursbo (innst. S. L.).

Nemnda hadde tilrådt:

St. med. nr. 40, 1937 - om Statens interesser i A/S De Norske Kulfelter Spitsbergens konkursbo - vedlegges protokollen.

Lykke: Jeg går ut fra at det har vært forhandlet med Store Norske om eventuell overtagelse av disse kullfelter. Store Norske var jo det selskap som i sin tid blev rekonstruert og på en meget god basis, som har vist sig særdeles vellykket. Jeg vet ikke om Store Norske har interesse av dette, men jeg vilde beklage hvis disse kullfelter kom på andre hender, og særlig hvis de kom på spekulasjonshender.

Meling: Jeg vilde gjerne få rette en henstilling til departementet, som videre skal behandle denne sak, om det ikke vil være formålstjenlig og også i statens interesse, likesom det jo også kan ha betydning for Store Norske, at der iallfall blev konferert med Store Norske, om det i forbindelse med denne sak skulde være visse spørsmål som kunde ha interesse både for staten og for Store Norske. Jeg kjenner forøvrig ikke til om det kanskje allerede har vært gjort, men det fremgår ikke av dokumentene, og jeg tror det vilde være av nytte før saken blir endelig avgjort.

Andrå (komiteens ordfører): Det dreier sig jo her om et av de mange selskaper på Svalbard som staten i sin tid støttet, og som den tapte omkring 20 millioner kroner på, når vi bortser fra alt det som heter renter. Da dette skulde avvikles, bestemte man sig jo til å holde sig til bare ett selskap i fremtiden, og det selskap som da blev støttet, var Store Norske. Det har forsåvidt vist sig at det var heldig politikk.

Store Norske har fra å være et underskuddsselskap som staten også i sin tid tapte mange penger på, blitt et foreløbig solid selskap.

Det det her gjelder, er A/S De Norske Kullfelter Spitsbergens konkursbo. Som det fremgår av innstillingen, har staten også der tapt omkring 3/4 million kroner, og da staten nektet å støtte ytterligere, måtte selskapet i 1922 overlevere sitt bo til konkursbehandling. Og siden har boet sittet med kullfeltene. Nu er det kommet et tilbud fra skibsreder Kjøde om å overta dem, idet han vil danne et selskap som vil kjøpe disse rettigheter, som også staten har part i, for 50 000 kroner. I komiteen var vi også opmerksom på den ting at vi ikke denne gang hadde konferert med Store Norske, slik som vi i disse saker pleier å gjøre. Ordføreren pleier jo i alle slike tilfelle å forelegge saken for Store Norske og spørre om dets mening. Dette er jo en hemmelig sak, og departementet bad den påskyndet, det hastet her. Vi fant også ut, efter å ha drøftet det, at det ikke var nødvendig å sende saken tilbake til uttalelse, og at vi ikke kunde gjøre det hvis vi skulde få saken behandlet i år. Dessuten må det i år tas utmål der oppe på Svalbard på de eiendommer som i sin tid blev tilkjent de forskjellige eiere efter at Svalbardoverenskomsten kom istand. Hvis dette kan gå i orden straks og det ikke blir nogen forsinkelse, kan staten spare 3 700 kroner, for da blir det eventuelt skibsreder Kjødes selskap som må betale de 3 700 kroner for det nye utmål. Vi fant da også - ihvertfall gjorde jeg det for mitt vedkommende - at det ikke var så særlig nødvendig å konferere med Store Norske i dette tilfelle. Store Norske har fra før Longyeardalen, hvor de nu driver noen gruber. De kullfeltene er på 286,3 kvadratkilometer. Dessuten eier de Grøndalen, som støter op til det russiske selskaps felt, og som dessuten støter op til deres eget utmål i Longyeardalen. Dette felt er på 368,3 kvadratkilometer. De driver ikke der, og det er også liten eller ingen utsikt til at de nogensinne kommer til å drive der og gå til anlegg av nye anlegg. Dessuten har de et område som heter Saksedalen, og som er på 230 kvadratkilometer. For et par år siden hjalp også staten den til å kjøpe de tidligere Svea-grubers eiendom, som er på 764 kvadratkilometer. Altså har de der oppe 1 600 kvadratkilometer som de råder over, og de bruker forferdelig lite av det. Det område som det her gjelder, ligger på den andre siden av fjorden, motsatt der hvor Store Norske nu driver, og det er på 217 kvadratkilometer. Men om Store Norske fant ut at de vilde betale 50 000 kroner for å arrondere sit felt også her, så vilde det selvfølgelig bli liggende på samme måten som på Grøndalen og Saksedalen nu gjør. Utenriks- og konstitusjonskomiteen vil antagelig ikke gå med på å overdra dette til nogen annen privat kjøper enn Kjøde. Kjøde frakter all kull for Store Norske, han er grundig kjent der oppe, han har også drevet forsøksdrift av noen gipsfelter, og hvis det skulde være nogen mulighet for at det kan komme drift istand, så må det være hvis Kjødes selskap får det, for ingen har så lett adgang til å drive som han, fordi han har all skibsfarten der oppe, og utenom Store Norske er det vel heller ikke nogen som har slikt kjennskap til forholdene der oppe som Kjøde. Under disse omstendigheter er det ikke noget nytt

spekulasjonsselskap staten skulde støtte, og som det dette feltet skulde overdrages til, men det kommer på de beste hender det kunde komme på i tilfelle det overdrages til hr. Kjødes selskap, og det er bedre enn at det konkursselskap som har hatt det siden 1922, fremdeles skal ha det. Hvis det overhodet skal kunne komme nogen drift igang, så har vi det beste håp om at Kjøde er den rette mann. Og vi føler oss overbevist om at Store Norske ikke kommer til å drive i tilfelle det skulde få anledning til å overta feltet. Hadde vi hatt bedre tid, hadde jeg ikke hatt nogetsomhelst imot at vi hadde oversendt dette til uttalelse til Store Norske. Vi var i komiteen inne på å sende det tilbake til Handelsdepartementet og be det forelegge det - det kan hende at det er gjort, men det fremgår ikke av papirene. Men særlig fordi dette må gjøres straks, idet disse utmål skal begjæres innen den 24 september, hvis staten skal slippe å betale disse 3 700 kroner til utmål, så fant vi at det var best å la saken passere slik som det er gjort. Også i fremtiden skal vi selvfølgelig bestandig når det gjelder disse spørsmål, og vi har adgang til det, konferere med Store Norske, men vi anså det ikke i dette tilfelle særlig påkrevet. Men hvis Handelsdepartementet - uten at nogen ting forsinkes - efter en henstilling i Stortinget nu kan forelegge det for Store Norske for å høre hvad det mener, så har selvfølgelig ingen i komiteen noget mot det.

Statsminister Nygaardsvold: Jeg beklager at Handelsdepartementets chef for tiden er syk. Jeg for min del kan bare slutte mig til det som nu er anført av ordføreren. Det er riktig at det ikke har vært konferert med Store Norske om dette spørsmål. Personlig tror jeg heller ikke at det har nogen større interesse for Store Norske, og dermed heller ikke større interesse for oss å konferere med dem om det. Det er visst svært usikkert om Store Norske i år tar utmål i de felter de allerede har. Forøvrig har jeg ingenting å tilføie til det som ordføreren nettop har opplyst om saken i sin almindelighet.

Meling: Mine bemerkninger og min henstilling fremkom selvfølgelig ikke for på nogen måte å forsinke sakens behandling. Men som en av statens representanter i Store Norske fant jeg det å være min plikt å henstille - hvis man ikke hadde hatt anledning til å konferere med Store Norske tidligere - om det nu kan gjøres uten å forsinke saken, således som sakens ordfører her nevnte.

Støstad: Jeg slutter mig til det som er sagt av sakens ordfører, og jeg vil tilføie, at selvfølgelig har ingen i komiteen noget imot at departementet konfererer med Store Norske, hvis man finner det formålstjenlig. Vi har jo i komiteen gått ut fra, at om dette nu går over til det nye selskap som skibsreder Kjøde vil starte, og hvor staten også blir representert i styret, vil det gjennom den kontroll man på den måte får, bli påsett at det ikke på nogen måte blir drevet som et spekulasjonsforetagende. Men hvis Finansdepartementet finner at det vil konferere med Store Norske før det avgjør saken, er det visst ingen i komiteen som har noget imot det.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 5.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om lån til utrustning av en fangstekspedisjon til Øst-Grønland 1937-39 (innst. S. I.).

Nemnda hadde tilrådt:

Stortinget samtykker i at der tillates anvendt kr. 20 000 som lån til utrustning av en fangstekspedisjon til Øst-Grønland 1937-39 efter Handelsdepartementets nærmere bestemmelse, og at beløpet føres til utgift for statskassen på kontoen "Tilfeldige utgifter i almindelighet".

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 6.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående bygging av isbryter for Svalbardtrafikken (innst. S. J.).

Nemnda hadde tilrådt:

St. med. nr. 17 for 1937 - vedlegges protokollen.

Andrå (komiteens ordfører): Som jeg nevnte da jeg forrige gang hadde ordet, har det gått bra med kulldriften på Svalbard. Det går upåklagelig for Store Norske. Men det har hele tiden vært sagt av alle sakkyndige, at i lengden vil ikke driften kunne gå, hvis man ikke har en isbryter. Det hendte f.eks. i 1915 at Isfjorden - der hvor nu kulldriften er - var stengt helt til 25 august, og at selveste hr. Hoel med sin ekspedisjon ikke kunde komme frem til kullgruben før 11 september. Men i de siste år har isforholdene vært meget bra, så isbryterspørsmålet har vært meget mindre aktuelt. Forleden år hadde man leiet en russisk isbryter til å ta en liten sving inn til Store Norske og bryte op, slik at trafikken kunde begynne omkring 1 mai. Året efter greiet den lille - men efter norske forhold forholdsvis store - isbryter som Sørvarangerselskapet eier, å gå til Svalbard og holde det åpent der oppe. Nu har skibsreder Kjøde kjøpt en gammel isbryter "Isbjørn" fra Oslofjorden, og den var i år oppe og greiet isvanskelighetene. Men slik som det ligger an, og især efterat Store Norske kjøpte Sveagruben, kom Store Norske i 1935 med forslag om at man nu måtte ta spørsmålet om bygging av isbryter op for alvor. Sveagruben ligger nemlig i Bellsund, som er nabofjorden til den fjord hvor der nu drives, og midt inne i Bellsund ligger en ø som stenger, slik at isvanskelighetene er meget større der. Og hvis man skal

kunne ta op drift, må man også der kunne holde det åpent iallfall 5 måneder av året for å få ut de kullene som kan produseres i løpet av vinteren. - Det blev, som det fremgår av innstillingen, nedsatt et utvalg bestående av nu avdøde havnedirektør A. Scott-Hansen, ingeniør Johan Anker og kommandør Østbye. Utvalget kom til det resultat at man måtte kunne greie sig med en isbryter på 2 000 tonn. Men det blev megen avisskrivning om dette, og Hoel ved Svalbardundersøkelsen mente at man måtte ha en isbryter på minst 5 000 tonn. Dette er da blitt drøftet frem og tilbake, og tilslutt kom utvalget med det forslag at man skulde leie en isbryter av den type som det mente var egnet, som skulde gå til Svalbard - det skulde koste 160 000 kroner - og forsøke hvad den kunde utrette, og forsøke hvordan isbrytningen vilde virke deroppe. For vi har ikke folk som har vært med på isbrytning og som kjenner disse forhold slik at de kan uttale sig om dem. Hoel skjønner sig på is og isdrift forsåvidt, men isbrytere og isbrytning har han selvfølgelig ikke mere forstand på enn de andre som har vært med i dette utvalget. Utvalget inntok da det meget fornuftige standpunkt at man skulde leie en svensk isbryter omtrent på den størrelse som det mente var passelig. Det blev imidlertid forleden år intet opført til å leie en slik isbryter til å gjøre et sådant tokt. I år har også Finansdepartementet avvist det. Derfor har da komiteen i år kommet med sin henstilling om at et sådant tokt må komme i stand, hvis isforholdene skulde bli slik at det vilde passe for det. For toktet må gå et år, når isforholdene er slik at man kan samle erfaring. Da bør det i år fremlegges en tilleggsproposisjon, så toktet kan gå alt til våren. Men hvis isforholdene skulde bli så lempelige som de er i år, fikk man heller utsette det inntil man fikk et år da det passet å drive den slags undersøkelser.

Det at vi går såvidt sterkt inn for dette, tross at Finansdepartementet to ganger har avslått det, kommer av at forholdene i de siste år har endret sig. Nu er det 1 800 - 1 900 russere og bare 500 - 600 nordmenn som bor der oppe. Vi mener det er helt forkastelig å leie isbryter av russerne og la russerne få adgang til å bryte for oss. Vi har derfor trykt som bilag 1 til innstillingen - det er vel verd å lese det bilag 1 - en fortrolig skrivelse fra legasjonen i Moskva til Utenriksdepartementet, hvor det opplyses, at da de kom til russerne og ba om opplysninger, kunde de ingen opplysninger få der. "Denne utgang på saken kom ikke overraskende da man i kommissariatet alt ved første purring antydet det var unødvendig for Norge å anskaffe isbrytere for Svalbard, da man jo kunde leie russiske sådanne." Og lengere nede sier Bolstad: "Jeg er forøvrig av den mening at i betraktning av den aggressive russiske ishavspolitik og av russisk mentalitet overhodet er en ordning med leie av isbrytere noget man ikke må innlate sig på. Dessuten vilde det neppe være i overensstemmelse med vår nasjonale verdighet." Med henblikk på hvordan det har utviklet sig, at det nu er tre ganger så mange russere som nordmenn på Svalbard, og når vi leser denne fortrolige skrivelse, antar jeg det er nok til å motivere komiteens stilling, at vi fremdeles mener man bør foreta disse undersøkelser med leiet isbryter, for den værste situasjon vi

kunde komme op i, måtte være hvis isåret fra 1915 skulde komme igjen - og det kommer i periodevis, vi må vente det - og vi blir nødt til å ty til russerne og russerne kunde si, at driften til nordmennene oppe på Svalbard er helt og holdent avhengig av vår nåde. Om det nu har gått bra med Store Norske, så mener jeg, at første gang det inntreffer et sånt isår at man ikke kan komme inn der med skib før sist i august eller først i september, og de blir liggende inne med hele årsproduksjonen og ikke får den ut, da er ikke Store Norske et så godt selskap som det er idag, da vil det være et likeså slett selskap som det var før 1930-1931. Derved vil det være ferdig. Det er derfor vi mener det er så påkrevet at vi kan få en sån undersøkelse som der er foreslått. Jeg synes heller ikke vi skulde behøve å legge nogen særlig brett på det finansielle her, for det dreier sig om 160 000 kroner, og Svalbardbudgettet står sig for øieblikket såpass, at det selv kan bære en vesentlig del av utgiftene. Det bør selvfølgelig ikke bære alt, for vi bør ha en isbryter som vi også kan bruke i Oslofjorden, for der kan den brukes på en annen tid enn det er nødvendig å ha den på Svalbard, og vi bør også her ha en såpass isbryter. I dag er vi vel kanskje så nogenlunde bra stillet, når isforholdene er så bra som de er både i Oslofjorden og på Svalbard. Det har vist sig for eksempel at "Fridtjof Nansen" har vært borte i Hvitehavet og gjort det meget godt; den har vist sig å være en forholdsvis bra isbryter, men vi vet ingen ting om den er brukbar ved Svalbard hvis det kommer en vanskelig situasjon der oppe. Det er den vel neppe.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 7.

Innstilling fra landbrukskomiteen om lagring av korn og mel i Nord-Norge (innst. S. H.).

Presidenten: Presidenten vil gjera framlegg um at direktør Jahnsen i Statens Kornforretning etter oppmoding frå statsråd Ystgaard får høve til å vera til stades ved fyrehavinga av denne saka - og ser det som samrøystes vedteke.

Nemnda hadde tilrådt:

St. med. nr. 34 for 1937 vedlegges protokollen.

Andr. Moan: Jeg kan ikke annet enn komme med endel bemerkninger til denne innstilling. Ifjor blev spørsmålet om en handelsmølle i Nord-Norge reist i Landbrukskomiteen - og Landbrukskomiteen henstillet enstemmig til Kornforretningen å komme med en utgreiing av dette spørsmål til neste år. Nu får vi denne utgreiing her i form av en hemmelig proposisjon og en hemmelig innstilling. Det var jo ikke slik nogen av Landbrukskomiteens medlemmer ifjor tenkte at dette spørsmål skulde tas op. I all fall vi som bor oppe i Nord-Norge, mente at dette spørsmål om en handelsmølle eller om kornlagring i

Nord-Norge, måtte kunne drøftes og handsames for helt åpne dører. Det er derfor så å si vanskelig å drøfte dette spørsmål, når man skal drøfte det på en sånn hemmelig måte som her, og i forbindelse med andre foranstaltninger som skal foretas på en hemmelig måte.

Det er en rekke ting her som er sagt av korndirektøren, som jeg gjerne vil sette fingeren på. Han har gått nokså sterkt imot den tanke, at der kunde opprettes en handelsmølle i Nord-Norge, og sier likeså, at der ikke er behov for nogen større kornlagring i Nord-Norge, men derimot mellager, og det skulde ordnes på best mulig måte, så befolkningen skulde være trygg med hensyn til brødforsyningen. Han anfører her, at "en statsmølle skulde bety økede arbeidsmuligheter." Men han sier videre her med hensyn til å opprette en ny mølle opp i Nord-Norge, at det vilde ikke bety økede arbeidsmuligheter, og han sier lenger nede: "Da landet allerede på forhånd har mer enn tilstrekkelig møllekapasitet - alle kornslag tatt over ett - vil anlegg av en ny mølle bety minsket arbeid og derved dyrere maling pr. enhet så vel ved den nye som ved de gamle møller. Av disse siste vil igjen Statens mølle - Vaksdal - hvis overskudd går i statskassen, være den som rammes hardest." Ja, hvis Staten, hvis samfundet, fikk kontroll med alt næringsliv, så kunde en sådan anskuelse forsvares, men det er jo nettopp det vi ikke har. Samfundet har jo ikke kontroll i den forstand med næringslivet, så det kan kontrollere hvor de forskjellige bedrifter skal legges henne, så de forskjellige landsdeler kan bli tilgodesett med arbeidsliv i så måte, det er jo nettopp det som ikke er tilfellet. Tar man da frem en spesiell industri som mølleindustrien og sier, at den er ordnet på en sådan måte, at den kan vi ikke utvide nu mere, en landsdel som de 3 nordlige fylker, som i kvadratinhold omspinner over halve landet, kan vi ikke tilgodese med handelsmølle og med kornlagring, fordi vi har tilstrekkelig kapasitet til den slags i det sydlige Norge, så er det en betraktningssmåte som naturligvis kunde være bra nok, hvis samfundet hadde hel kontroll med det øvrige arbeidsliv og på andre områder kunde tilgodese denne landsdel, når det gjaldt industriell virksomhet, men å resonnerer slik når det gjelder en enkelt industri, nei, det går da ikke an, for hvis man skulde fortsette på den måte - og jeg har ofte sett den betraktningssmåte gjort gjeldende også for andre industrier så vilde det si det samme som, at man vilde legge en død hånd over en stor del av landet vårt. Vi har jo lagt merke til, at når det har gjeldt forskjellige tiltak i Nord-Norge, så har der jo vært ansøkninger om bidrag og om støtte på forskjellige måter for å komme den nødstedte landsdel til hjelp. Men det er jo nettopp på denne måte man skal hjelpe de nødstedte landsdeler, at man bygger op industrien. Det gjelder jo å få arbeidslivet i gang, det er det det har skortet på. Jeg for min part kan iallfall ikke godta en sådan fortolkning for å avvise det spørsmål om en handelsmølle oppe i Nord-Norge.

Likeså med hensyn til kornlager - jeg vil ha sagt det i denne forbindelse - vil jeg også bemerke, at med hensyn til korndyrkning er det ikke så aldeles ubetydelige kvantum korn som blir dyrket oppe i de nordlige landsdeler, og det er ikke tvil om, at korndyrkningen i Nord-Norge, iallfall i to av de nordligste fylker, Nordland og Troms, kan utvides betraktelig.

Den kan utvides ikke bare med bygg, men der kan også dyrkes både rug og hvete, og skulde det bli til at det var tale om mangel, og at det blev vanskelig å tilføre mel og korn til landet, så vil jeg anta at Nord-Norge, iallfall de to nevnte fylker, selvfølgelig også måtte legge sitt lodd i vektskålen og være med, så landet kunde bli selvhjulpet så meget som mulig på dette område. Derfor vil også en handelsmølle eller en mølle i forbindelse med hele kornordningen være fullt forsvarlig og fullt på sin plass, og jeg kan ikke tenke mig, at det vilde føre til en sådan stor innskrenkning ved de møller vi har, om man bygget en mølle oppe i Nord-Norge. Jeg tror det hadde været mere forsvarlig og riktigere, om man hadde tatt hensyn til landsdelens interesser istedenfor å medvirke til en sterk utvidelse av anlegget i Trøndelag, i Buvika, og siloanlegget der. Jeg mener, at når det gjelder denne utvidelse av møllen i Trøndelag, kunde de bremset litt og isteden tatt sikte på å få istand en slik foranstaltning også lenger nord. Jeg vil si med hensyn til denne bemerkning om, at en handelsmølle i Nord-Norge særlig vilde ramme Vaksdal mølle, statens egen mølle, at det behøver nu ikke å være en riktig betraktningmåte.

Kornmonopolet eller kornforretningen behøver nu ikke å ta det hensyn, at det først og fremst skal gå ut over Vaksdal mølle i tilfelle formalingen skal fordeles. Vi ser jo, når vi behandler Vaksdal mølles budgett, det eiendommelige forhold, at der skal det absolutt være et beløp som skal forrentes. Jeg skal ikke komme inn på det, det kan vi snakke om for åpne dører, det er ikke så å forstå, men jeg vil bare nevne at hvis Vaksdal mølle var drevet på en forretningsmessig måte, så anleggskapitalen for hvert år - med det overskudd møller gir - var nedskrevet litt efterhvert, så kunde man kanskje ha tatt under overveielse å fastsette formalingsgodtgjørelsen på en litt annen måte. Jeg skjønner

jo at slik som det ligger an her med en enstemmig komiteinnstilling, er det ikke til å tenke på å få noen forandring i så måte. Men dette er jo den eneste anledning man har til å gjøre en bemerkning til den utredning som vi skulde få fra Kornrådet, og når vi får utredningen på en slik måte som vi får her, kunde jeg ikke undlate å komme med disse bemerkninger. Og jeg tror jeg tør spå både Kornrådet og likeså departementet, at det vil bli tvilsomt om vi i Nord-Norge vil finne oss tilfreds med den ordning som er foreslått, for det har jeg mine store tvil om.

Presidenten: Presidenten gjer framlegg um at dei som vert innskrivne heretter i denne saka får upp til 2 minuttar, og reknar det framlegget for vedteke.

Kolsum: Under behandling av budgett-innst. S. nr. 160, tilråding frå landbruksnemndi um Vaksdal Mølle og Statens Kornforretning, tillot jeg mig å ta ordet angående spørsmålet om en mølle i Nord-Norge. Som svar på det fikk Tinget den beskjed at den saken var under forberedelse og vilde bli fremlagt her i et senere møte. Det er den "forberedelsen" vi får nu såvidt jeg forstår. Der er for min del å føie til at det svar som da blev gitt, det gav folk i Nord-Norge falske forhåbninger med hensyn til det spørsmål som det her gjelder.

Det var til og med arbeiderpartiorganer som fant sig beføiet til å betegne mitt innlegg på den måte at jeg "dummet mig" og trodde at det ikke var gjort noen ting før jeg kom i Stortinget. Nå vel, det kan ikke være så farlig, det, men jeg synes det er uriktig at det blir gitt slike meddelelser, og jeg synes også det er uriktig at vedkommende statsråd sitter det overhørig og ikke sørger for at det blir beriktiget, således at både han og jeg kunde undgå å komme i skjevt lys siden. Så er det meddelt mig fra Kornforretningens administrerende direktør at det var noen feilaktige tall i min opstilling. Jeg forutsatte at hvis der var noen feil, vilde det bli beriktiget. Offisielt er det ennu ikke skjedd, men jeg har underhånden fått meddelelse om at der er nogen feil, idet jeg har regnet med det hele kvantum som statistikken nevner, deri også innbefattet et betydelig parti mais, som korndirektøren mener ikke kan regnes med her. Jeg vet det ikke riktig, men jeg antar at også mais for en del er gjenstand for formaling og for forbruk i Nord-Norge.

Til det som nu foreligger om lagring av mel i Nord-Norge istedenfor korn, er det å si at jeg for min del ihvertfall stiller mig tvilende overfor hensiktsmessigheten av en slik ordning. Jeg har sett noe om at det er fremstillet nye melsorter som skal kunne tåle lengere lagring enn de man tidligere har hatt. Hvorledes det vil stille sig med disse melsorter når de har vært lagret så lenge som de kan, og det ikke blir bruk for dem, det skal jeg la være usagt. Jeg er ikke sakyndig nok til å komme inn på det, men vi har erfaringer fra før om mellagringen, og vi husker fra krigstiden hvilke ulemper det voldte at melet blev beskadiget. Og når det nu gjelder å lagre i så lang tid som det her er tale om for å kunne være forsynt i en given situasjon med behov som det som her forutsees tilfredsstilt, mener jeg at man tross alt vilde vært best beskyttet om man hadde lagret kornet. Da blir spørsmålet: Hvilken politikk er riktigst, enten å ordne sig sådann at det kan formales ved mindre og flere bygdemøller, eller å få en eller flere større tidsmessige handelsmøller? Jeg er tilbøielig til å mene at det siste skulde være det riktige, men vi ser at korndirektøren er avgjort imot dette, og det er kanskje ikke så meget å si på det, for han ser selvfølgelig bare helt koldt forretningsmessig på det, og da er det nok så at det kanskje vilde bli mindre lønnsomt for møllene sydpå om man skulde få et slikt mølleanlegg i Nord-Norge. Men det forhindrer ikke, og det kommer ikke til å forhindre at man i Nord-Norge kommer til å mene at man har rimelig krav på at det også der skal være en sådan bedrift som det her gjelder. Vi ser også at kornrådet er enig med korndirektøren - og her mener jeg det kommer igjen litt av det jeg var inne på igår, når det gjaldt kornrådets sammensetning, det at man ikke der har en representant fra den store landsdel som heter Nord-Norge, som i et tilfelle som dette kunde hevde de meninger som naturlig må gjøre sig gjeldende fra en så stor landsdel, så også de kunde komme til orde og tilsyne. Jeg tror det vilde ha sin betydning. Jeg mener at man forsåvidt ikke er så forutseende som man burde være ved sammensetningen av den slags råd og styrever. - I likhet med hr. Moan finner jeg det ørkesløst å fremsette noget forslag; jeg kan forsåvidt slutte mig til hr. Moan i en hel del

av de uttalelser han kom med i forbindelse med dette spørsmål, og skal ikke opta tiden ytterligere.

Mikkola (komiteens ordfører): Jeg var ikke i landbrukskomiteen den gang der blev vedtatt en henstilling til administrasjonen om å utrede spørsmålet om kornmølle i Nord-Norge. Når jeg blev valgt som ordfører for denne sak, stillet det sig for mig slik at det vesentlige i denne sak ikke var spørsmålet om kornmølle i Nord-Norge, men det det gjaldt, var å sikre landsdelens forsyning i en krisetid med henblikk på kornsaken. Det har jeg også arbeidet med, og det viser sig av innstillingen at der er hele komiteen enig om det som departementet har foreslått. Jeg er enig med hr. Moan og hr. Kolsum i at det kunde vel muligens ha vært litt bedre at den sak hadde vært utredet i en annen forbindelse og ikke absolutt i forbindelse med denne hemmelige sak. Men allikevel anser jeg spørsmålet på det nuværende tidspunkt for ikke å være en absolutt stor sak for Nord-Norge. Saken burde etter min formening vel ha vært fremmet på et meget tidligere tidspunkt. Jeg vil si til hr. Kolsum, at det er jo ikke den nuværende statsråd som har bragt landet i de vanskeligheter at det ikke så lettvint lar sig bygge møller i Nord-Norge nu. Den sak kunde man jo ha hatt fremme meget tidligere. Nu når man er i den situasjon at man har møllekapasitet nok for landet, og kanskje mere enn nok, vil det jo bety at hvis man bygget en mølle til 3-4 millioner kroner oppe i Nord-Norge, vilde det skje på bekostning av de tidligere møller vi nu alt har. Jeg vil gjenta at det er da ikke nogen stor sak, når det fremgår av redegjørelsen fra Kornforretningen at en sådan mølle bare kan beskjeftige 40-50 mann. For å reise landsdelen økonomisk kan ikke jeg se at det er nogen stor sak. En annen ting er selvfølgelig det at det var ønskelig at ikke landsdelen blev tilsidesatt, og at vi burde ha den møllen der, det kan jeg være enig i. Men jeg vil gjenta at her gjelder det ikke absolutt møllen; men det det gjelder her, er lagringen av korn og mel i Nord-Norge under en vanskelig situasjon, og jeg hilser med glede det som her er gjort. Kornforretningen har utredet spørsmålet, og de militære autoriteter har sluttet sig til dens standpunkt, og departementet likeså.

Her er bare ett spørsmål som sannsynligvis vil bli reist her nu. Det er fra kornrådet meddelt at denne ordning vil medføre endel merutgifter for Kornforretningen utenom det almindelige. Den sak har komiteen ikke fått fra departementet, men ved gjenpart av en skrivelse fra Kornforretningen, og den vil sannsynligvis bli optatt her. Jeg vil da som sakens ordfører opplyse, at da jeg første gang var oppe i Kornforretningen og konfererte om saken, spurte jeg om disse merutgifter, og da blev det svart mig av Kornforretningens direktør, at det var et spørsmål som Kornforretningen og departementet skulde ordne. Derfor er den side av saken ikke berørt i innstillingen. Jeg vil anbefale innstillingen vedtatt, og jeg tror at den foreslåtte ordning, iallfall når det gjelder Nord-Norges forsyning i en krisesituasjon, er meget tilfredsstillende for landsdelen.

Oscar Nilssen: Det har, særlig fra hr. Kolsum, vært rettet bebreidelser mot Kornforretningen og Kornrådet for den utredning som foreligger, idet man nærmest får inntrykk av, at den ikke skulde være i overensstemmelse med det som var Stortingets forutsetning da saken blev oversendt Regjeringen og departementet. Spørsmålet om en handelsmølle i Nord-Norge kan jo sees fra to synspunkter - om den skal være et ledd i et nytt tiltak for å øve innflydelse på og fremme arbeidslivet i de nordlige landsdeler, eller om den skal reises av hensyn til melforsyningen i vedkommende landsdel. Hvad angår det første, så er vel alle klar over, at når det gjelder arbeidslivet i landsdelen, spiller en handelsmølle i og for sig ingen rolle. Riktignok kunde det spille en rolle, hvis man kunde tenke sig å gjennomføre det som av generalintendanten er antydnet, nemlig 3 handelsmøller. Men hvad vil det si? Det vil naturligvis si, at når stillingen er den at man ikke behøver 3 handelsmøller i Nord-Norge for å formale det korn som befolkningen trenger til egen forsyning, så måtte man i tilfelle man bygget disse 3 handelsmøller i Nord-Norge, nedlegge nogen av dem som vi har i de sydlige landsdeler og transportere mel fra Nord-Norge sydover. Det er så som av direktøren sagt i sin skrivelse, at en sådan antydning er et bevis på at man har vært inne på et spørsmål som man hverken har forutsetninger eller den nødvendige oversikt for å kunne bedømme. Det er klart at om man hadde stått overfor det faktum at man hadde for få møller, og skulde bygge en ny mølle, så er det all sannsynlighet for at både Kornforretningens administrasjon og Kornrådet hadde funnet det naturlig at man la den nye mølle i denne landsdel. Men når man står overfor det faktum at man allerede har for mange møller, er det ikke spørsmål om å reise nye møller, men det er spørsmål om hvad som økonomisk og forretningsmessig er å gjøre når man ser landet som helhet? Jeg mener også at dette kan jo ikke spille nogen avgjørende rolle, når man har møller som kan fremstille, formale mer mel enn vi i det hele kan bruke, om vi utnytter den kapasitet som de møller vi har, virkelig kan prestere, og når fraktutgiftene fordeles for samtlige landsdeler på hele melforbruket, så det ikke er noget kostbarere for den nordlige landsdel å skaffe sig sitt mel enn det er for andre landsdeler. Skulde derimot den nordlige landsdel selv betale alle fraktutgifter, så vilde jeg forstå at det blev et større økonomisk spørsmål enn det for øieblikket er.

Jeg har iallfall fått den opfatning at det som må være hovedspørsmålet for landsdelen, det er forsyningsspørsmålet. Det gjelder ikke så meget hensynet til arbeidslivet; for det tror jeg alle har vært klar over at en handelsmølle kan ikke spille nogen avgjørende rolle av hensyn til arbeidslivet, da den ikke kan beskjeftige mere enn i høiden 40-50 personer, og direktøren har dessuten gjort opmerksom på at til å begynne med må disse mennesker transporteres sydfra, iallfall for så lang tid som vil medgå inntil man i selve landsdelen kan få opplært folk til å kunne skjøtte om denne mølleindustri. Ser man det da som et forsyningsspørsmål, så blir naturligvis det avgjørende her: På hvilken måte kan man forsyne landsdelen både under normale forhold og under en krisesituasjon? Kornforretningens administrasjon eller direktør har da også utredet det spørsmål,

på hvilken måte man best skal kunne sikre landsdelen i den givne situasjon. Jeg tror at alle som har lest igjennom dokumentene og alle som har fordypet sig litt mere i Kornforretningens utredning, må innrømme, at ser man spørsmålet som et rent forsyningsspørsmål for landsdelen, så sikrer den plan som er fremlagt av Kornforretningen, landsdelen i større utstrekning enn om den får en handelsmølle. Man skal være opmerksom på at til en handelsmølle må der knytte sig en kornsilo. Den må også bli lagt på et centralt sted, og i en krisesituasjon er det ikke sagt at der er nogen særlig beskyttelse i den, for man kan tenke sig, at når fienden kommer er det kanskje nettopp den slags vedk. først vil gå til attack på. Efter den plan som foreligger, skal mellagrene fordeles over hele distriktet. Vi kan bare ta Finnmark fylke, hvor det skal bli op til 40 mellagre. Det er jo ganske klart, at disse blir plasert på forskjellige steder innenfor fylket og på steder hvor det er lett å få melet ut til dem som trenger det. Jeg finner ingen grunn til å gå nærmere inn på denne side av saken, fordi jeg mener at hvis man ser dette som et rent forsyningsspørsmål for landsdelen, så er administrasjonens og Kornrådets stilling uten tvil den som både sikrer landsdelen den forsyning den trenger, og den som ganske sikkert er tryggest under en given krisesituasjon.

Så var det et annet spørsmål jeg vilde sette fingeren på og som jeg mener det er nødvendig både for departementet og ikke minst for Kornforretningen og dens administrasjon å ha rede på. Vi ser at Kornforretningen har utredet spørsmålet om den melbeholdning som man mener trenges for å sikre landsdelen også i en krisesituasjon, og resultatet er da at man går ut fra at man må ha et fast lager som dreier sig om 7 000 tonn plus en "hurtigforsyning" av 3 000, med andre ord at man skal sikre forsyning i et tidsrum av minst 10 måneder. Det har Kornforretningen ment måtte være tilstrekkelig, og den har da også bygget på den uttalelse som foreligger fra de fagkyndige på militærvesenets område, idet disse har uttalt at selv om det skulde bli en krisetilstand, så vil det neppe være sannsynlig at man blir helt avstengt i et lengere tidsrum enn 2-4 måneder. Derfor har Kornforretningen ment at hvis man har et effektivt lager på 7 000 tonn og kan skaffe en hurtig utfylling på 3 000, skulde man være sikret for 10 måneder, og det skulde være et så langt tidsrum at man skulde være sikker på at folket i landsdelen hadde den fornødne forsyning. Dertil kommer at man også må kunne regne med at nogen hel stans kan det vel ikke bli, man kan vel regne med at det i dette tidsrum også vil være mulig å tilføre landsdelen en del av de melvarer den trenger. Imidlertid har departementene, både Forsvarsdepartementet og Landbruksdepartementet, uttalt, at når det gjelder den øvrige del av Nord-Norge, så slutter de sig til Kornforretningens og korndirektørens innstilling, men når det gjelder Finnmark mener de at forsyningen må strekke til ikke bare for 10 måneder men for inntil 1 år. Direktøren har i en skrivelse til komiteen pekt på, hvad en sådan øket lagring vil medføre i omkostninger. Det er naturligvis - som direktøren sier - umulig på forhånd å danne sig nogen bestemt mening om hvad det vil komme til å dreie sig om, men anslagsvis blir det ca. 180 000 kroner. Direktøren har uttalt, med tilslutning fra Kornrådet, at

utgiften til en forsyning av mel for Nord-Norge som ligger ut over det som Kornforretningen har ment - både den normale forsyning og det tilskudd som skal tilføres landsdelen - er en utgift som ikke bør belastes melprisen. Kornforretningen og Kornrådet har ment at det lager som må ligge der i rent forsvarsmessig øiemed, er en forsvarsforanstaltning, som neppe har noget med Kornforretningens ordinære virksomhet å gjøre. Man har derfor ment at denne utgift burde belastes forsvarsbudgettet i sin almindelighet. Nuvel, jeg skal ikke komme noget mer inn på det spørsmål, men jeg vil iallfall ha sagt fra denne talerstol at hvis nu også dette beløp skal belastes Kornforretningen, så bør man være opmerksom på at - særlig når melprisene er så høie som de nu er - vil det være Kornforretningen og særlig administrasjonen som får skylden. Det hender at det foreligger protestskrivelser, hvori det henstilles til Kornforretningen å slå prisen ned, idet de som sender disse protester, ikke er klar over at det er verdensmarkedet som bestemmer melprisen og ikke Kornforretningen. Det er klart at skal disse økede byrder legges på selve Kornforretningen, så må de innkalkuleres i melprisene. Det vil altså si en øket melpris. Hvor stor økningen kan bli, kan jeg ikke komme inn på her, nogen særlig stor økning blir det vel ikke, men det blir en del. Og da bør folket også være klar over hvorfra denne økning kommer, at det ikke er administrasjonens skyld men at det er andre ting som har hatt tilfølge at man har måttet øke melprisene, beslutninger i Stortinget som i og for sig ikke skulde ha noget med forretningens normale virksomhet å gjøre. Når jeg har pekt på dette så er det fordi der ingen ting står i innstillingen om hvordan denne merutgift skal dekkes, og jeg ser det - også som medlem av Rådet - ut fra det at hvis det ikke blir sagt fra her, kan det neppe være tvil om at Kornforretningen kan undgå å kalkulere i melprisen den utgift som den økede lagerbeholdning i Nord-Norge, særlig Finnmark, vil komme til å medføre. Enten det blir 180 000 kroner eller det blir 200 000 er ikke godt å vite idag. Skal utgiften derimot føres op på statsbudgettet, vel, da blir der jo ikke nogen forandring, da blir det som Kornforretningen har antydnet.

Tilslutt vil jeg bare uttale som min personlige mening at når man ser på melprisen som den er idag på grunn av verdensmarkedets stilling, og tenker på alle de mennesker som skal kjøpe melet, og vet at dette er vel den viktigste vare i hver families husholdning, så burde man ikke påføre Kornforretningen og melet unødige utgifter, som helst burde dekkes på andre konti enn Kornforretningens. Personlig vil jeg ha sagt, at jeg er av den opfatning, at disse utgifter som er antydnet av korndirektøren til 180 000 a 200 000 kroner, bør belastes statsbudgettet og gå inn som en merutgift i forsvarsutgiftene.

Statsråd Ystgaard: Det er ganske nytteløst i forbindelse med denne sak å ta op debatt på bredt grunnlag angående anlegg av handelsmøller i Nord-Norge. Da det imidlertid er berørt her igjen på den måte det er gjort, vil jeg også komme med noen bemerkninger om spørsmålet. Overfor hr. Kolsum vil jeg ha sagt, at da han nevnte spørsmålet under budgetbehandlingen, fikk han

av hr. Kleppe det svar at spørsmålet var under utredning, og det gjorde jo, at jeg for min del ikke fant behov for å komme med nogen bemerkning desangående. Hvis dette svar, som var nokså enkelt og kort, blev utlagt i den retning at man i forbindelse med reservelagringen i forsvarsøiemed for Nord-Norge skulde reise handelsmøller, så får det bli vedkommendes egen sak. Jeg for min del utla iallfall ikke hr. Kleppes uttalelser i den retning.

Hvad handelsmøllespørsmålet angår, kan jeg stort sett erklære mig enig i det som hr. Oscar Nilssen har uttalt i sin almindelighet, og også i hvad han uttalte i særdeleshet i forbindelse med denne sak angående reservelagring av mel for å sikre befolkningens matforsyning i krigstilfelle i Nord-Norge. Det er jo av generalintendanten nevnt 3 handelsmøller i forbindelse med reservelagring, og jeg tror det er riktig, som korndirektøren i denne forbindelse sier, at dette må bero på en misforståelse av, hvad man i det hele tatt mener med en handelsmølle. Det er ikke bare å si ordet, men man må jo huske på at det koster penger, det skal planlegges, og man skal se det i sammenheng med hele landets kornforsyning, når vi nu engang har fått det vi kaller statens kornmonopol. Et handelsmølleanlegg med nødvendig silo koster millioner, og dessuten vil det, som det er fremholdt av hr. Oscar Nilssen, kreve en overføring av folk sydfra, av fagarbeidere, i de første arbeidsår iallfall. Hvor mange det kan bli, er ikke godt å si, men dette må man også ta i betraktning, og se det i sammenheng med saken. Jeg er opmerksom på at landsdelen ønsker å få formalt iallfall det mel som forbrukes i landsdelen, innen landsdelens eget område. Dette er forståelig, og min opfatning er, at utviklingen av jordbruksforholdene i det nordlige Norge, hvis de kommer til å ta fart fremover, således som de har gjort i de siste år, kan - og ikke bare kan, men vil - føre med sig at også møllebehovet må tas op til behandling og sees i sammenheng med den jordbruksmessige utvikling og i sammenheng med landsdelens melforsyning sammenholdt med det øvrige land. Vi har ikke øket korndyrkingen i Nord-Norge så ganske lite i det siste, det er ca. 2 000 tonn økning siste året. Det vidner om at vi er på god vei mot den tid da det kan stilles berettiget krav om utvidede mølleforhold i landsdelen. Men, som hr. Oscar Nilssen har fremholdt med hensyn til bekjempelse av arbeidsledigheten eller for å kunne skaffe beskjeftigelse for møllearbeidere har et sådant anlegg lite å bety. Det vil bety 40-50 mann i arbeid. Når man har lært folk op, kan de tas fra landsdelen; men inntil så er skjedd, må de importeres sydfra. Det vil for tiden yderligere gå slik at møllekapasiteten i de møller vi allerede har, må settes ned for å skaffe arbeid til den nye i Nord-Norge. Det fører med sig utgifter, og disse vil da igjen måtte kalkuleres inn i melprisen, og således virke i motsatt retning av det man tilsiktet.

Nu vel, hvad angår selve reservelagringen, og løsningen av det, så foreligger her to forslag, korndirektørens og generalintendantens. Der er ingen uenighet om nødvendigheten av å øke reservelagrene i denne landsdel. Det er der full enighet om. Vi vet at Kornforretningen har reservelagre før i Nord-Norge, så store at de under normale forhold skulde være tilstrekkelige til å sikre befolkningens behov for mel. Det er

en økning av disse reservelagre det er spørsmål om, og det er der enighet om. Men det det ikke har vært enighet om fra fagkyndig hold, det er størrelsen av reservelagrene sett i sammenheng med den konfliktbetonte situasjon, som vi for tiden lever i. I departementet har man behandlet spørsmålet. Alle de utredninger som forelå, blev gjennomgått, og departementet er stort sett enig i Kornforretningens syn, og tror at det i og med det forslag som foreligger fra den, skulde være fullt ut riktig å si at landsdelen i det hele vilde bli sikret under enhver omstendighet. Det som vi har heftet oss ved er det såkalte Finnmarksområde. Det kan nemlig ikke nektes for at dette område, også sammenlignet med Tromsområdet, ligger mer utsatt geografisk, men først og fremst mer utsatt kommunikasjonsmessig, og at det av den grunn her er mere berettiget å se det slik som generalintendanten har gjort, og at reservelagrene der kunde være litt større enn i det søndenforliggende område, nemlig Tromsområdet, hvor de rent kommunikasjonsmessige forhold er ganske anderledes idag enn for Finnmarksområdet. Det er disse betraktninger som førte til at det blev enighet i Regjeringen om å meddele Stortinget at ordningen blev gjennomført på den måte som Stortingsmeddelelsen gir uttrykk for, nemlig overensstemmende med Kornforretningens forslag for Tromsområdets vedkommende, d.v.s. strekningen nord for Bodø til Finnmark, og efter generalintendantens forslag, når undtas de 3 handelsmøller for Finnmarksområdets vedkommende. Man kan for så vidt gjerne kalle dette et kompromiss, og den merutgift som dette kompromiss fører med sig, er kr. 178 000.

Nu beror det jo på hvorledes man vil se på dette forhold. Kornforretningens oppgave er jo å sikre landets kornforsyning, men økningen av reservelagrene er en forsvarssak. Det var ikke nødvendig å øke reservelagrene utover det de var før, hvis ikke hensynet til en krigssituasjon var tilstede. Forsåvidt skulde det også synes naturlig at Forsvarsdepartementet kunde ha foredratt denne stortingsmeddelelse. Når så ikke er skjedd, er det fordi Landbruksdepartementet med Kornforretningen sitter inne med fagkunnskapen på dette spesielle område, og at også Kornforretningen skal ta del i dette, å sikre landets forsvarsberedskap. Det er da et skjønsspørsmål hvorledes man vil betrakte finansieringen. Jeg ser det ikke som nogen stor sak, det er bare spørsmål om hvor man skal dra grensene. Skal man dra grensene mellom det som vedkommer forsvaret, og det som vedkommer Kornforretningen på grunnlag av den reservelagring som var før, og den økning vi nu får, eller skal grensen ligge mellom de to forslag, Kornforretningens og generalintendantens? Jeg har sett det slik at Landbruksdepartementet, når saken ikke er nærmere berørt i stortingsmeddelelsen, må ha rett til å se på dekningsspørsmålet innenfor rammen av den bevilgning som allerede er gitt til støtte av korndyrkningen i landet, eller at denne merutgift som hr. Oscar Nilssen har pekt på, blir å kalkulere inn i melprisen. Begge disse to veier mener jeg departementet må stå fritt overfor, og da skulde saken også hvad de 178 000 kroner angår, være løst.

Sundby (komiteens formann): Flere av representantene fra Nord-Norge har gitt uttrykk for at de finner det fremlagte forslag mindre tilfredsstillende for deres landsdel. Og det er vel så. Men vi kan vel også være enige om at dette er et betydelig skritt fremover til det bedre, især når det gjelder å sikre forsyningen av mel eller korn for Nord-Norge. Derimot er det jo ikke noget skritt når det gjelder samtidig å fremme arbeidslivet i denne landsdel. Det er det jeg gjerne vil si, at skulde man opnå noget som monnet i begge disse retninger, måtte det være ved å fremme korndyrkningen i Nord-Norge mer enn det hittil er gjort. Da vi på utstillingen i Moss så Kornforretningens fremstilling av hvordan vi har øket vår kornavl her i landet fra før krigen 225 000 tonn til nu 375 000, eller med 60 pct., forstod vi jo hvilken veldig øket sikkerhet dette betyr for landet vår, når vi står overfor krigsfare slik som nu. Og det som gjelder for landet i sin almindelighet, gjelder også for Nord-Norge, at det som vilde monne til øket sikkerhet og samtidig til øket arbeidsliv, var en økning av korndyrkningen så det forslo. Det har jo vært gjort på forskjellige måter, og det har også monnet, men det har ikke monnet nok for Nord-Norge, hvor det jo er både dyrt og vanskelig å dyrke korn. Jeg tror nok det for Nord-Norges representanter, når de nu interesserer sig for også å fremme arbeidslivet der nord ved en stor handelsmølle, kunde være grunn til å tenke over hvad Kornforretningen anfører, at dette blir en dyr måte å skaffe 40/50 mann arbeide på. Kunde man da ikke komme lengere frem ved å bruke de penger man er interessert for å bruke, til en ekstra korntrygd for Nord-Norge? Da vilde man nå mange tusen med øket arbeide istedenfor disse 40/50 mann, og man vilde i lengden skape en ganske annen sikkerhet for landsdelen når det gjaldt kornforsyning. Jeg synes man burde overveie dette, når man nu for første gang på alle de år som er gått siden krigen, igjen virkelig begynner å forstå at det å ha korn i landet, er noget som betyr meget for alle, og kanskje aller mest for dem som ikke er korndyrkere selv.

Når det gjelder selve lagringen, synes jeg det er en viss ulempe at man her er henvist til å lagre mel. Det er nok så at man ved å bruke spesielle melsorter og ordne sig på beste måte ved lagringen kan klare det, mener man, i 7 måneder, men det er ikke lenge. Jeg tror det må arbeides videre på å finne former for lagring av korn og også former som kan ta sikte på å være en hjelp ved en øket korndyrkning i Nord-Norge. Siden det er så at en meget stor del av melet i denne landsdel brukes som sammalt mel, kan jeg ikke skjønne det kan være nødvendig å ta sikte på en stor handelsmølle. Det må kunne gå an å arbeide sig fremover ved lagring av korn og i tilknytning dertil ha nogen ganske små enkle anlegg for sammaling av korn, som man enten kan ordne slik at de kan tilfredsstillende distriktenes behov for maling av deres korn ved siden av møllene sydpå, eller slik at de bare står der som reserve ved kornlagring. Spesielt skulde jeg tro det kunde være aktuelt for Finnmark, hvor det dog er ganske påkrevet å ha lagere for en lengere tid fremover enn 7 måneder. Jeg synes ikke man bør tape den plan av syne, og jeg vet at der har vært arbeidet en del med det allerede fra Kornforretningens side.

Med hensyn til belastningen av utgiftene er det vel riktigst at det ordnes som av statsråden antydnet, slik at Regjeringen bemyndiges til å avgjøre hvor denne ekstrautgiften skal føres på statsbudgett, på forsvarsbevilgningene eller på Kornforretningens budgett. Vi har ikke fått anledning til å konferere om dette i komiteen. Der har ikke foreligget for oss til avgjørelse noget annet enn det som har vært fremlagt, og det har vi sluttet oss til. Men jeg skulde tro at ingen kan ha noget imot at Regjeringen har bemyndigelse til dette også for kommende budgettår, og i ethvert tilfelle må det jo kunne ordnes ved fremleggelsen av det nye budgett.

Presidenten: Dei talarane som har ordet heretter, har ei taletid av opp til 2 minuttar.

Mjaavatn: Det er nokså eiendommelig, kan man vel næsten si, at vi skal diskutere møllespørsmålet for Nord-Norge her i et hemmelig møte. Det spørsmål egner sig sikkert for behandling i et åpent møte. Men det er jo i og for sig ikke spørsmålet om en handelsmølle i Nord-Norge som her er kvintessensen, - det er spørsmålet om hvordan vi på beste måte skal kunne forsyne landsdelen med mat i tilfelle av at kystene skulde bli blokert på grunn av ufred. Jeg går ut fra at, som statsråden også nevnte, spørsmålet om en handelsmølle for Nord-Norge i tilfelle må kunne tas opp senere. I og med vedtagelsen av denne innstilling har vi ikke begravet tanken, den må kunne tas opp senere, spesielt da hvis det viser sig at korndyrkingen i Nord-Norge - som vi alle håper - tar den fart og den utvikles slik at en mølle deroppe blir berettiget.

Hvad nu angår dette spørsmålet om lagring som Kornkontoret har fremlagt forslag om, så skal man merke sig at her har vært en aksjonskomite medvirkende ved utarbeidelsen av det forslaget, og den aksjonskomite bestod av folk som står landbruket i Nord-Norge meget nær. Stortinget har jo ikke fått sig forelagt i detalj hvorledes denne lagring skal gjennomføres, men jeg har allikevel den tro til de menn som her har vært medvirkende, at lagrene er plasert slik at landsdelen skal bli vel tjent. - Det er ellers meget interessant å kunne konstatere at dette spørsmålet om hvorvidt det er klokt og nødvendig å dyrke korn i Norge, det dukker øieblikkelig op, så snart man får en anelse om at landet er i en farlig situasjon. Jeg kan godt huske at den påstand blev fremsatt i Norges storting at det er dumt å dyrke korn, og jeg har som politiker gjentagende fått høre at det iallfall er dumt å dyrke korn i min landsdel. Det er derfor ganske interessant å kunne konstatere at den gamle bondelinjen, at korndyrkingen er et nødvendig fundament ikke bare for vår eksistens i fredstid, men også for vårt forsvar, allikevel viser sig å holde.

Andr. Moan: Jeg har sett dette spørsmålet om bygging av en handelsmølle i forbindelse med kornsilo som et stort selvforsyningsspørsmål for Nord-Norge, når det gjelder brødmelet. Men ikke bare det - jeg har også sett det på den måte at Nord-Norge derved i dette spørsmål blir likestillet med de øvrige landsdeler. Vi har i landbrukskomiteen anmodet om å få dette spørsmål utredet, og så får vi det nu i Stortinget

koblet sammen med spørsmålet om landsdelens forsyning under en krigssituasjon. Men det var jo ikke meningen i landbrukskomiteen at vi skulde få det på den måten, og det synes jeg er uriktig, og det vil jeg påtale her. Men jeg kan etter hr. Oscar Nilssens foredrag tenke mig at Kornrådet har en viss ond samvittighet, og at man på denne måten så å si vil forsøke å begrave dette spørsmålet om en handelsmølle og kornsilo i Nord-Norge. Men det kan jeg trøste med at det nok ikke vil gå på den måten. Jeg er bekjent med at der arbeides med planer om å bygge en handelsmølle i Nord-Norge, og jeg går ut fra at Kornforretningen vil se litt mere velvillig på det spørsmålet enn det ser ut til at den har gjort hittil. Om dette argument mot forslaget om en handelsmølle i Nord-Norge, som blev nevnt av hr. Sundby, at det skulde bli en fordyrelse av malingsutgiftene, vil jeg si at det er bare en påstand, og at jeg først vil se beregningene.

Mikkola: Hr. Oscar Nilssen uttalte at han ikke kunde se noget nevnt om merutgiftene i innstillingen. Jeg sa allerede i mitt første innlegg at det kunde komiteen ikke komme inn på, idet jeg hadde talt med Kornforretningens direktør om det, og han sa uttrykkelig at det var departementet og Kornforretningen som skulde ordne den sak. Statsråden nevnte at det kunde muligens hende at man blev nødt til å kalkulere disse merutgifter i melprisen. Til det vil jeg si at såfremt det på nogen måte kan undgås, er det jo ønskelig å slippe det; men for oss i Nord-Norge og særlig i Finnmark betyr saken så meget og er så alvorlig, at selv om dette blev gjort, kan vi ikke si så meget på det. Det det i første rekke gjelder for oss, er selvfølgelig, hvis det skulde bli en krigssituasjon, at vi har følelsen av at berger vi oss mot andre ting, så svelter vi iallfall ikke ihjel i første omgang. Og det betyr ikke så lite. Når det har vært snakket om at den omhandlede mølle kan bare beskjeftige 40-50 mann, vil jeg si til representantene her syd fra at når det gjelder den forretningsmessige side av saken, så er vi ikke så ensidige der oppe at en handelsmølle for oss akkurat betyr bare 40-50 mann i arbeide, den kan nok også medføre andre inntekter til landsdelen. Det er den side jeg vil peke på når det gjelder møllen. Men, som jeg sa først, møllen og kornordningen under en krigssituasjon det er to forskjellige saker.

Kolsum: Det var bare en kort bemerkning til det som statsråden svarte i anledning av min uttalelse forrige gang denne sak var oppe. Jeg talte den gang bare om spørsmålet om en mølle i Nord-Norge og ikke om de kriseforanstaltninger som det nu er tale om. Enhver som hørte det svar jeg fikk, måtte få den forståelse at spørsmålet om utredning av anlegget av en mølle var langt fremskredet. Det blev også forstått på den måte, og jeg mener at også statsråden burde ha forstått det slik. Så er det anført i denne forbindelse at det er møller nok, og det er også anført av korndirektøren. Det er selvfølgelig riktig nok. Men hvad er det vi ikke har nok av når vi skal se det slik? Jeg tror snart ikke det finnes den industri som gjelder almindelige forbruksartikler, som det ikke er nok av, men for det blir det jo allikevel opprettet nye, så det er ikke noget avgjørende

argument mot anlegg av en mølle. Og ser vi på de bekostninger som det nu beregnes å skulle bli i forbindelse med den ekstraordinære lagring - som kanskje allikevel, iallfall tildels, ikke kunde undgås - så blir det 180 000 kroner, er det sagt. Det blir efter min beregning 4 1/2 pst. av ca. 4 millioner kroner, og man kan sikkert komme nokså langt med det beløp.

Så var det med hensyn til det som var sagt om korndyrkningen i Nord-Norge. Ja, det er selvfølgelig særdeles ønskelig om den kunde bli øket, og vi får håpe at det blir tilfellet, og at den vil få all den støtte som den fortjener, enten det nu skal være ved en ekstraordinær trygd eller på annen måte, og at det vil vise sig at det er muligheter for en slik korndyrkning i Nord-Norge, som det har vært muligheter for så mange andre ting på andre områder.

Oscar Nilssen: Til hr. Kolsum vil jeg si, når han sammenligner dette med andre industrier, at det er ganske meningsløst å gå til å bygge møller uten at man har bruk for dem. Det må da hr. Kolsum også forstå. Man kan ikke eksportere mel ut av landet. Som jeg sa i mitt første innlegg, hadde det vært spørsmål om å reise nye møller, fordi vi trengte det, så tror jeg sikkert at hele Kornrådet, og jeg er sikker på også departementet, hadde vært enig om at det var naturlig at det blev lagt en mølle i landsdelen der oppe. - Det jeg forlangte ordet for å si, var det som jeg pekte på i mitt forrige innlegg, at med hensyn til lagringen i de 7 måneder er det jo enighet om at utgiftene til den skal Kornforretningen dekke - det har aldri vært uoverensstemmelse om det. Men det er altså differansen mellom 7 og 12 måneder, lagringen i den tid, som direktøren har ment var en forsvarsforanstaltning, som han i sin skrivelse anfører ikke bør belastes Kornforretningen. Nu stod det ingenting i innstillingen om den ting, derfor pekte jeg på det. Kornforretningen er nemlig nødt til, hvis dette beløp skal belastes den, å få rede på det; for det må da innkalkuleres i melprisen. Jeg har forstått det så at også direktøren mener at Kornforretningen må få beskjed om dette, fordi det da må settes op en ny kalkulasjon basert på den økede utgift for Kornforretningen, som av direktøren anslås til ca. kr. 180 000.

Kr. Berg: Jeg for min del vil si at jeg tror ikke en sådan handelsmølle har den betydning for Nord-Norge som hr. Kolsum og andre vil ha det til. For hr. Kolsum og de andre må huske at Nord-Norge er ikke bare Tromsø og Bodø, og f.eks. vi som bor i Finnmark, vilde under en krisesituasjon ikke være det slag bedre stillet om vi hadde en mølle i Tromsø, enn om vi måtte hente melet fra Bergen. Fra Bergen til Tromsø kan skibene nemlig gå innenskjærs, men fra Tromsø og nordover må de ut i det åpne hav. Skulde det være snakk om en handelsmølle, burde den være lagt i Finnmark, men hvis der kom forslag om å legge en sådan handelsmølle for Nord-Norge i Finnmark, så vilde nok pipen få en ganske annen lyd både fra hr. Kolsum og alle de andre som snakker om dette. Jeg tror, som sagt, ikke at en sådan handelsmølle vil ha den betydning som man vil tillegge den. For Tromsø by vil den kanskje ha nogen betydning, idet den

vil skaffe arbeide og litt skatteinntekter; men ut over det tror jeg ikke en handelsmølle med kornsilø har betydning for Nord-Norge. Det er det samme for oss enten vi henter melet fra Tromsø eller fra Bergen til Finnmark. Jeg kan ikke tenke meg at en handelsmølle for Nord-Norge skulde ligge i Tromsø. Da måtte f.eks. Sør-Helgeland hente melet i Tromsø, og så få det sydover, det tror jeg aldri man vilde ha gjort. Skulde der være møller, måtte det være minst en i hver landsdel, men det er soleklart at det kan man ikke ha, og det er det ikke behov for. Derfor er det spørsmål som er reist om handelsmølle i Nord-Norge, et lokalt agitasjonskrav fra venstres representanter der oppe, særlig fra Tromsø.

Statsråd Ystgaard: Det gjelder de omtalte 178 000 kroner. Hvis ikke dette beløp kan dekkes på den måte at det kan kalkuleres inn i melprisen, mener Regjeringen at det skulde være riktig også for Finnmarksområdet å gå tilbake til 7 måneders lagringskapasitet som reserve, i henhold til den utredning og det forslag som for dette område foreligger fra Kornforretningen. Nogen annen måte å dekke dette beløp på, hvis man skal oprettholde 12 måneders lagring, enn ved innkalkulering i melprisene, blir det altså ikke tale om.

Presidenten (Valen): Eg vil som representant ha sagt: Det er for heile Nord-Noreg gjennomført lagring for 7 måneders forbruk og etter eit større kvantum pr. innbyggjar for Finnmark enn for dei andre nordlege fylke og dessutan ein slik skipnad at det straks kann skaffast forsyning for endå 3 månader over alt. Det er i grunngevinga for at Finnmark skal ha lagring for upp til eit år, sagt at det er turvande millom anna av umsyn til forsyninga for troppar som eventuelt kann verta overførde til Finnmark sørfrå. Den grunngevinga kann vera grei nok; men samstundes med at det vert sendt troppar, er det sjølvsagt ogso høve til å senda ytarlegare forsyningar nordover, og dermed vil ein kunna avgrensa desse ekstrautgiftene til forsyning av Finnmark, på ein naturleg måte. Situasjonen ligg slik til at med troppane sørfrå vil det vera naturleg ogso å senda større forsyningar av mjøl nordover, og ekstrakostnadene i so måte vil då verta små. Eg går ut frå etter den fråsegna som landbruksministeren sist gav, at det er ein naturleg måte å ordna dette på at ein til vidare, som eit normalt tiltak, er nøgd med lagringa for 7 månader med den større lagringsmengda pr. innbyggjar i Finnmark, og at ein elles, når serlege høve gjer det naturleg, gjeng til større lagringskvanta i Finnmark som i Nord-Noreg i det heile.

Statsråd Ystgaard: Jeg har ingen ting å innvende mot det som er sagt av presidenten.

Sundby: Det blir vel en litt lettvtint måte å ta det på, dette. Det er forelagt proposisjon - og innstillingen har fulgt proposisjonen - under forutsetning av en lengere lagring for Finnmark. Skal da resultatet bli at man ikke forutsetter mere enn 7 måneders lagring også for Finnmark, synes jeg nok det må tas op som forslag fra statsrådets side, slik at det kan bli en avgjørelse i den retning, for både proposisjonen og

innstillingen går ut på noget annet. Vi har ikke anledning til å samles i landbrukskomiteen og ta standpunkt til dette. Vi har ikke hørt noget om det før i dette øieblikk, og det kan vel ikke gå an å få en pause, så der kan bli vedtak i komiteen. Da ser jeg ingen annen utvei enn at statsråden får ta op forslag om dette.

Mikkola: Nei, jeg vil si at man skal ikke utvanne denne sak slik at det ikke blir nogen utvidet lagring der oppe. Man skal ikke begynne å utvaske dette med almindelige uttalelser. Det som her foreligger, er ikke Kornforretningens forslag om lagring for 7 måneder, men det er Landbruksdepartementets forslag om beholdninger for 10 måneders behov, det har komiteen sluttet sig til, mens Forsvarsdepartementet vil at de samlede beholdninger blir satt til et års behov. Men hvis statsråden eller en annen optar et forslag, så må komiteen se på det, og da må sannsynligvis alle de andre instanser som har arbeidet med denne sak, få uttale sig. Jeg synes ikke det er rimelig å begynne å kaste overende hele forslaget, når det gjelder 180 000 kroner hvorom man i det hele tatt ikke vet om de kommer til utgift eller ei. Det er en anslagsbevilgning, og det er Kornforretningen som har med disse saker å gjøre. Hele vedtaket er bare en sikkerhetsforanstaltning for det tilfelle at der skulde inntre en krisesituasjon.

Statsminister Nygaardsvold: Jeg skal få lov å gjøre opmerksom på at der er ikke fremlagt nogen proposisjon i dette spørsmål. Der er sendt Stortinget en meddelelse, og komiteen har sluttet sig til det som er sagt i Landbruksdepartementets meddelelse nr. 34. Slik som forholdene nu ligger an, mener Regjeringen at det er fullt tilstrekkelig med en ordinær og fast lagring for 7 måneder for hele Nord-Norge. Skulde der komme vanskeligheter på, er det, slik som det nettop blev fremholdt av hr. Valen, ingen ting i veien for at man også kan sende opover mer av de nødvendige ting, samtidig som der sendes tropper, når den økede forsyning er beregnet på tropper. Jeg kan ikke forstå at der kan behøves noget forslag, og ikke kan jeg forstå at det i tilfelle behøver å sendes frem og tilbake mellom institusjonene, slik som nu antydnet av sakens ordfører. Det må ligge så greit an, dette, at hvis Regjeringen og Kornrådet efter den diskusjon som er foregått her, ikke finner å kunne innkalkulere dette reservelager, som kun er beregnet på det tilfelle at der er forlagt flere tropper i Finnmark, i brødprisen, får man foreløbig nøie sig med det ordinære, faste lager, likedan for hele Nord-Norge. Jeg synes det er nokså greit, og der skulde ikke behøves større utredninger om det spørsmål.

Røysting:

Tilrådinga frå nemnda vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Presidenten gjer framlegg um at proposisjonen og tilrådinga um tolltariffen vert å offentleggjera etter nærare vedtak av Finansdepartementet.

Møte for lukkede dører, Stortinget 23. juni 1937

Røysting:

Framlegget frå presidenten vart samrøystes vedteke.

Protokollen vart so upplesten utan å gjeva høve til nokon merknad.

Møtet slutt kl. 14.00.